

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

(повне найменування вищого навчального закладу)

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ

(назва факультету)

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ЛОГІСТИКИ ТА ІННОВАЦІЙ

(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

МАГІСТРА

(освітній ступінь)

на тему Удосконалення ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві

Виконав: студент 2 року навчання за

освітнім ступенем «магістр»,

групи 8.03.073.020.20.1

спеціальності 073 «Менеджмент»

освітньо-професійної програми

«Менеджмент інноваційної діяльності»

Романцов А.Г.

(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н., доц. Томах В.В.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Кирейчук Н.М.

(прізвище та ініціали)

Харків - 2021 рік

РЕФЕРАТ

дипломної роботи магістра «Удосконалення ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві»

Дипломна робота складається зі 128 сторінок; 22 таблиць; 16 рисунків; 75 джерел літератури, розміщених на 8 сторінках; 4 додатків.

Метою дипломної роботи є узагальнення теоретичних понять, визначення ролі і місця інноваційної діяльності в розвитку підприємства, а також надання практичних пропозицій щодо удосконалення процесу управління ефективністю інноваційної діяльності на підприємстві.

Об'єктом роботи є процес управління ефективністю інноваційної діяльності на підприємстві ТОВ «ВК Гермес Буд».

У розділі 1 здійснено дослідження понятійно-категоріального апарату ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві в сучасних умовах. На результаті аналізу та синтезу було надане авторське тлумачення поняття ефективності інноваційної діяльності. Були визначені особливості управління інноваційною діяльністю та визначено методичне забезпечення.

У розділі 2 проведено комплексний аналіз діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд». Визначено основні види діяльності підприємства, надано коротку характеристику та організаційну структуру. Здійснено техніко-економічний та фінансовий аналізи. Проведено аналіз ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві.

У розділі 3 було запропоновано заходи щодо удосконалення організації процесу управління інноваційною діяльністю з метою максимізації прибутку. Було здійснено дві пропозиції щодо впровадження заходів та 3 варіанти впровадження цих заходів. За кожним із заходів були розраховані витрати та надані рекомендації щодо кожного із варіантів.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційний процес, ефективність, оцінка ефективності інноваційної діяльності, удосконалення.

Рік виконання роботи 2021 р.

Рік захисту 2021 р.

ABSTRACT

This thesis consists of 128 pages; 22 tables; 16 drawings; 75 sources of literature, placed on 8 pages; 4 applications.

The purpose of the thesis is to generalize theoretical concepts, determine the role and place of innovation in the development of the enterprise, as well as provide practical suggestions for improving the process of managing the effectiveness of innovation in the enterprise.

The object of the work is the process of managing the effectiveness of innovation activities at the enterprise LLC «VK Hermes Bud».

In section 1 the research of the conceptual and categorical apparatus of efficiency of management of innovative activity at the enterprise in modern conditions is carried out. As a result of the analysis and synthesis the author's interpretation of the concept of efficiency of innovative activity was given. Peculiarities of innovation management were determined and methodological support was determined.

Section 2 provides a comprehensive analysis of activities LLC «VK Hermes Bud». The main types of enterprise activity are determined, a brief description and organizational structure are given. Feasibility studies and financial analyzes were performed. The analysis of efficiency of management of innovative activity at the enterprise is carried out.

Section 3 proposed measures to improve the organization of the innovation management process in order to maximize profits. Two proposals for the implementation of measures and 3 options for the implementation of these measures were implemented. For each of the measures, the costs were calculated and recommendations were provided for each of the options.

Key words: innovations, innovative activity, innovation process, efficiency, estimation of efficiency of innovative activity, improvement.

Year of completion of work in 2021

Year of protection 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ	10
1.1. Економічна сутність основних понять та категоріального апарату інноваційної діяльності	10
1.2. Особливості управління інноваційною діяльністю на підприємстві	20
1.3. Аналіз існуючого методичного забезпечення в управлінні інноваційною діяльністю підприємства	27
Висновки до 1 розділу	35
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	37
2.1. Загальна характеристика та аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд	37
2.2. Фінансовий аналіз діяльності підприємства	50
2.3. Аналіз ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві	60
Висновки до 2 розділу	73
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ВК ГЕРМЕС БУД»	75
3.1. Пропозиції щодо організації процесу управління інноваційною діяльністю підприємства	75
3.2. Організація заходів з удосконалення процесу управління інноваційною діяльністю підприємства	83
3.3. Визначення соціально-економічної ефективності запропонованих заходів	92
Висновки до 3 розділу	97
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	109

ВСТУП

У сучасних умовах ведення бізнесу, в яких розташовані українські підприємства, менеджменту необхідні адекватні механізми реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища, споживчі потреби, які постійно зростають, і велику конкуренцію на ринках. Більшість керівників і власників підприємств змінюють ціннісні орієнтації з виживання на ринку до розвитку підприємства, що передбачає чітке визначення цілей, розстановку пріоритетів, визначення напрямів розвитку. Однак недосконалість існуючих методів та процесів управління підприємством, відсутність цільового напрямку до вирішення тих чи інших завдань суттєво обмежує існуючі передумови для розвитку.

Підприємства, які не усвідомлюють важливість інновацій та важливість впровадження інновацій, зазвичай втрачають конкурентну нішу, оскільки інновації можуть забезпечити підприємство достатніми конкурентними перевагами, створити умови для зміцнення ринкових позицій та сталого розвитку.

За даними Держстату України, у 2019 р. частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств знизилась порівняно з 2018 р., хоча кількість інноваційно активних промислових підприємств зросла з 777 од. у 2018 р. до 782 од. у 2019 р. Здійснювали інноваційну діяльність 13,8 % загальної кількості промислових підприємств у 2019 р. проти 15,6% у 2018 р. [54].

Саме тому дослідження шляхів удосконалення ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві стає щедалі більш актуальним.

Проблемам управління інноваційною діяльністю в сучасній теорії та практиці приділяється досить багато уваги. Зокрема, концептуальні засади інноваційної діяльності за сучасних умов досить ґрунтовно вивчаються такими науковцями, як Амоша О., Бубенко П., Буркінський Б., Гальчинський А., Геєць В., Глазьев С., Гриньов А., Гриньова В., Грузнов І., Задорожний Г.,

Ілляшенко С., Бажал Ю., Шумпетер Й., Санто Б. Самуельсон В. та ін.

Незважаючи на значну увагу науковців до інноваційного розвитку, і досі існує неоднозначність щодо трактування поняття інновацій. Це, в свою чергу, породжує проблеми в дослідженні інноваційної діяльності та одностайній інтерпретації результатів досліджень.

Об'єктом роботи є процес управління ефективністю інноваційної діяльності на підприємстві ТОВ «ВК Гермес Буд».

Предметом дослідження є теоретичні аспекти та методичні засади управління ефективністю інноваційної діяльності.

Мета роботи полягає в узагальненні теоретичних понять, визначення ролі і місця інноваційної діяльності в розвитку підприємства, а також надання практичних пропозицій щодо удосконалення процесу управління ефективністю інноваційної діяльності на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети наукової роботи було визначено такі завдання:

проаналізувати економічну сутність категоріального апарату та визначити його особливості;

визначити особливості управління інноваційною діяльністю;

дослідити існуюче методичне забезпечення в управлінні інноваційною діяльністю підприємства.

надати пропозиції щодо удосконалення процесу управління ефективністю інноваційною діяльністю на підприємства.

У ході роботи будуть використовуватися наступні методи: метод теоретичного узагальнення, метод аналізу і синтезу, метод порівняльного аналізу, логічне узагальнення, графічний, табличний методи та інші.

В результаті роботи було опубліковано наукові статті у електронному збірнику «Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця», такі як «Етапи та принципи здійснення інноваційної діяльності підприємства» та «Оцінка ефективності інноваційної діяльності: методичні підходи та показники оцінки», які представлені в додатку А.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Економічна сутність основних понять та категоріального апарату інноваційної діяльності

Конкурентоспроможність ринкового середовища в Україні відіграє важливу роль у реалізації інноваційних процесів на конкретних підприємствах. Науково-технічний прогрес визначає всі аспекти функціонування суб'єктів господарювання. У разі недостатньої уваги до інновацій підприємство може скоротити свій ринковий сегмент та зазнати значних фінансових втрат. Важливо чітко сформулювати термінологію цього виду діяльності, тому що вона дає чітке розуміння та правильне її використання в подальшому.

Базовим поняттям у термінології інноваційної діяльності є інновації.

На даному етапі розвитку сучасної науки існують різні підходи щодо визначення сутності інноваційної діяльності підприємства, а також такого поняття як: інновації. Дослідимо кожне поняття окремо та з'ясуємо думки різних науковців та вчених.

В економічній теорії виникла ціла низка варіантів визначення сутності інновацій (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення поняття «інновація»

Автор, джерело	Визначення
1	2
Шумпетер Й. [73]	Інновація як економічна категорія це не просто нововведення, а нова функція виробництва, зміна технології виробництва, яка має історичне значення і є необхідною, Інновація – це стрибок від старої виробничої функції до нової.
Мединський В. Г. [47]	Інновація – нововведення, комплексний процес створення, розповсюдження і використання новацій для задоволення певних потреб.

Продовження табл. 1.1

1	2
Ілляшенко С. М [27]	Інновацію слід розуміти як кінцевий результат діяльності спрямованої на створення їй використання нововведень, втілених у вигляді вдосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технології їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, які сприяють розвитку й підвищенню економічної ефективності виробництва та споживання.
Санто Б. [60]	Інновація – це суспільно-економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій та у випадку, якщо вони орієнтуються на економічну вигоду, на прибуток; їх поява на ринку може приносити додатковий успіх.
Фатхутдінов Р.А. [64]	Інновація – це кінцевий результат упровадження новинок з метою зміни об'єкта управління й отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту.
Балабанов І. Т. [4]	Інновація являє собою матеріалізований результат, що отриманий від вкладання капіталу в нову техніку або технологію, в нові форми організації виробництва праці, обслуговування і управління, також включає нові форми контролю, обліку, методів прогнозування, аналізу тощо.
Антонюк Л. Л. [3]	Інновація – це нове явище, новаторство, або будь-яка зміна, яка вноситься суб'єктом господарювання у власну діяльність із метою підвищення своєї конкурентоздатності, як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.
Морозов Ю. П. [49]	Інновація – процес розробки, освоєння, експлуатації і використання виробничо-економічного та соціально-організаційного потенціалу, закладеного в новаціях.
Краснокутська Н.В. [36]	Інновація це всі нововведення у виробничій, комерційній, фінансовій, маркетинговій, управлінській та інших сферах, будь-які зміни й удосконалення, що забезпечують суспільний прогрес, економію витрат, підвищення рівня ефективності, рентабельності виробництва.
Дорофеев В. Д. [19]	Інновація – це кінцевий результат діяльності з проведення нововведень, які отримали втілення в вигляді нового або удосконаленого продукту, впровадженого на ринок, нового або удосконаленого процесу, який використовується в організаційній діяльності, нового підходу до соціальних проблем.

1	2
Волков О. І. [13]	Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконаленні конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Аналізуючи трактування поняття «інновації» (табл. 1.1), можна зробити висновок, що вчені мають різні точки зору щодо цього питання. На сьогодні в передових дослідженнях найбільш використовуються три підходи до визначення інновацій: об'єктивний, процесний та підхід, що розглядає інновацію як можливість отримання переваг.

Процесний підхід у визначенні інновації застосовують такі вчені: Мединський В.Г., Морозов Ю.П., Санто Б. На їх думку під інновацією розуміється комплексний процес, що включає розробку, впровадження у виробництво і комерціалізацію нових споживчих цінностей.

Ряд вчених Балабанов І.Т., Дорофеев В.Д., Ілляшенко С.М., Краснокутська Н.В, Фатхудінов Р.А., Шумпетер Й. використовують об'єктивний підхід до визначення інновації. Вони визначають інновацію як об'єкт – результат науково-технічного прогресу: нової техніки, нової технології. Даний підхід найбільш наближений до дійсності та змісту даного поняття, але бажано було б доповнити дане трактування вдосконаленням продукту (технології, методів тощо).

Підхід, що розглядає інновацію як можливість отримання переваг поділяють такі вчені як Антонюк Л.Л., Волков О.І. Згідно їх трактування інновації є новим підходом або явищем до конструювання виробництва, завдяки якому підприємство підвищує свою конкурентоспроможність. Вважається, що такий підхід до визначення сутності інновації є доповненням до об'єктивного підходу, а саме те, що впроваджені або удосконалені інновації підвищують конкурентоздатність суб'єкта господарювання.

В результаті аналізу сутності і змісту можна зробити висновок, що інновація це результат впровадження нових продуктів (технологій, методів тощо), а також їх вдосконалення суб'єктом господарювання з метою підвищення його конкурентоздатності.

Дослідженню інновацій та інноваційній активності присвячено чимало праць. Так, на думку Волкова О. І., потребують розмежування поняття «новація» та «інновація». Під новацією розуміють «новий порядок, новий процес, новий метод, нову продукцію або технологію». Однак, вони вважають, що точнішим є визначення новацій, сформульоване російським вченим Фатхутдіновим Р.А., який стверджує, що «новація» – це оформлений результат фундаментальних, 25 прикладних досліджень, розроблень або експериментальних робіт у будь-якій сфері діяльності, який супроводжується підвищенням її ефективності. Оформлення новацій може здійснюватися у вигляді відкриттів, патентів, товарних знаків, документації (на новий або вдосконалений продукт, технологію, виробничий процес), організаційно-виробничої структури, наукових підходів або принципів, результатів маркетингових досліджень. Основне – запровадити новацію у виробництво або сферу споживання, інші сфери діяльності, тобто перетворити новацію у форму інновації [64].

Таким чином під новацією розуміємо продукт творчості, у тому числі науково-дослідної діяльності, який має матеріальну, або нематеріальну форму, але не реалізований для виробничого чи суспільного використання.

Не менш дискусійним є питання щодо визначення поняття «інноваційна діяльність».

Досліджуючи наукові праці, присвячені питанням інноваційної діяльності підприємств, можна зробити висновок, що як у світовій, так і у вітчизняній практиці не існує єдності щодо визначення змісту поняття «інноваційна діяльність». Огляд основних теоретичних підходів щодо визначення понять наведено в табл.1.2.

Визначення поняття «інноваційна діяльність»

Автор, джерело	Визначення	Ознака
1	2	3
Закон України «Про інноваційну діяльність» [57]; Соловйов В. П. [61]	діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.	Діяльність
Лапко О. В. [39]	діяльність з доведення науково-технічних винаходів, розробок до результату, придатного до практичного використання.	
Майорова Т. В. [44]	діяльність, що спрямована на використання комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг.	
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. [22]	діяльність, що спрямована на використання комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг.	
Державний комітет статистики України [54]	комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових та маркетингових заходів, які спрямовані на створення та впровадження інновацій (проведення і придбання наукових досліджень, нових технологій, виробниче проектування, інші види підготовки виробництва для випуску нових продуктів, впровадження нових методів їх виробництва, придбання машин, обладнання, установок, інших основних засобів та капітальні витрати, пов'язані з упровадженням інновацій, маркетинг, реклама тощо).	Захід
Закон України «Про інвестиційну діяльність» [34]	сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій з метою отримання комерційного та або соціального ефекту, які здійснюються шляхом реалізації інвестицій, вкладених в об'єкти інноваційної діяльності.	
Бурмака М. М., Бурмака Т. М. [8]	системний вид діяльності, спрямований на створення і реалізацію інновацій.	Система

1	2	3
Керівництво Осло [40]	усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові, комерційні дії, які реально приводять до здійснення інновацій, або задумані з цією метою.	Дія
Менш Г. [74]	всі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні кроки, які насправді, або призначені, або призводять до впровадження інновацій.	
Андросова О. Ф., Череп А. В. [2]	процес створення, освоєння й поширення інновацій.	Процес
Лановська Г. І. [38]	процес зі стратегічного маркетингу, НДДКР, організаційно-технологічної підготовки виробництва, виробництва та оформлення нововведень, їх упровадження та комерційної реалізації на ринку з метою отримання прибутку, поширення в інші сфери.	
Ілляшенко С. М. [28]	процес створення, провадження та поширення інновацій.	

Систематизація підходів до визначення змісту інноваційної діяльності показала, що серед авторів відсутня єдина думка щодо сутності інноваційної діяльності, оскільки вона розглядається як: діяльність; захід; дія; розроблення та реалізація; досягнення стану; спосіб; система; процес; праця; види робіт.

Таким чином, інноваційна діяльність являє собою комплекс економічних, технічних, правових, соціальних заходів, пов'язаних із розробкою, впровадженням та використанням інновацій, який має на меті досягнення певного економічного та/або соціального ефектів [21].

Досить часто деякі науковці ототожнюють інноваційний процес не тільки з інноваційною діяльністю, а іноді також з інновацією. За результатами огляду літературних джерел наукових праць, така позиція є хибною і неприпустимою з наукової точки зору. Терміни «інновація» і «інноваційний процес» не однозначні, хоч і близькі. Інноваційний процес пов'язаний із створенням, освоєнням і поширенням інновацій.

Проаналізувавши різні тлумачення інноваційної діяльності, вважається доцільним дослідити поняття «інноваційного процесу». Оскільки ці поняття

досить щільно взаємопов'язані, а деякі науковці взагалі їх ототожнюють. Найбільш вживані тлумачення інноваційного процесу, що зустрічаються в монографіях, наукових статтях, навчальних посібниках, підручниках та інших інформаційних джерелах наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Визначення поняття «інноваційний процес»

Автор, джерело	Визначення	Примітки
1	2	3
Оголева Л.Н [53]	Інноваційний процес являє собою процес пов'язаних між собою явищ – від народження наукової ідеї до її комерціалізації.	Вказано лише шлях проходження подій і не вказана мета.
Мединський В. Г. [47]	Сукупність науково-технічних, технологічних і організаційних змін, що відбуваються в процесі реалізації нововведень можна визначити як інноваційний процес.	Дане визначення не розкриває спосіб здійснення процесу.
Йохна М. А. [29]	Інноваційний процес – процес перетворення наукового знання в інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби; послідовний ланцюг дій, що охоплює всі стадії створення новинки і її практичного використання.	Інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології чи послуги і розповсюджується при практичному використанні.
Казанцев А. К., Мінделі Л. Е. [30]	Інноваційний процес – це процес перетворення наукового знання в інновацію, який можна представити як послідовний ланцюг подій, в перебігу яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології чи послуги і розповсюджується при практичному використанні.	
Ілляшенко С. М. [28]	Інноваційний процес – теж саме, що і інноваційна діяльність.	Поняття ототожнюється з інноваційною діяльністю.

Таким чином, проаналізувавши різноманітність наукових думок щодо інноваційного процесу, можна зробити висновок, що інноваційний процес – це процес перетворення наукового знання в інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби; послідовний ланцюг дій, що охоплює всі стадії створення

новинки від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги і її практичного використання та комерціалізації.

Інноваційна діяльність підприємства є основою динамічного розвитку й підвищення ефективності виробництва. Необхідність інноваційної діяльності підприємства обумовлена:

потребами підвищення техніко-технологічного рівня виробництва;
збільшенням витрат і погіршенням економічних показників діяльності підприємства;

моральним старінням техніки і технології;
підвищенням ефективності виробництва на основі впровадження нової техніки;

економічною доцільністю посилення інтенсивних факторів розвитку виробництва на основі використання досягнень науково-технічного прогресу у всіх сферах економічної діяльності;

важливістю розвитку творчості винахідників і раціоналізаторів та використання їхніх пропозицій [8].

Здійснення інноваційної діяльності підприємства неможливе без оцінки її ефективності. Для проведення оцінки ефективності інноваційної діяльності доцільно визначити сутність фундаментальної категорії «ефективність», вивчити її зміст та підходи до визначення ефективності інновації.

Більш детально результати дослідження представлені в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Визначення поняття «ефективність» [узагальнено за 71]

Підхід	Визначення
1	2
Ресурсний	Кінцевий результат на одиницю використовуваних ресурсів;
Результативний	Співвідношення результатів діяльності та ресурсів, які витрачено для досягнення цих результатів;

1	2
Альтернативної вартості	Визначає ефективність як співвідношення між тим, що підприємство дійсно виробляє (реалізує), до того, що це підприємство могло би виробляти (реалізувати) при наявних ресурсах, знаннях та здібностях
Оптимальний	Під ефективністю розуміють такий стан економіки, при якому неможливо поліпшити становище хоча б одного суб'єкта, не погіршуючи при цьому становища інших;
«Продуктивності факторів виробництва»	Використання мінімальної кількості ресурсів для виробництва певного обсягу продукції, виробництво певного обсягу продукції при мінімальних середніх загальних витратах;
Витратний	Результативність роботи підприємства відносно або величини ресурсів, або величини їх витрат у процесі виробництва;
Цільовий	Здатність системи досягати визначених цілей за допомогою раціональних дій її складових;
Потребнісний	Відношення цілей до потреб, ідеалів або норм;
Статико-динамічний	Базується на розгляді ефективності у часі. В цьому підході визначається статична й динамічна ефективність.

Усі підходи характеризують це поняття з різних сторін, ієрархія яких формується відповідно до цілей та об'єкта дослідження, тому необхідно виділити основні підходи з урахуванням особливостей інновацій та інноваційної діяльності [41].

Таким чином, узагальнюючи вищенаведений матеріал можна говорити про те, що ефективність інноваційної діяльності доцільно трактувати як досягнення поставлених цілей підприємства щодо максимально можливого результату від створення, запровадження та комерціалізації результатів інноваційної діяльності та/або наукових розробок, при раціоналізації наявних ресурсів підприємства.

На практиці, залежно від сфери застосування, виділяють три основних види інноваційної підприємницької діяльності, які представлені на рис. 1.1:

інноваційна діяльність у сфері техніко-технологічного забезпечення виробництва;

інноваційна діяльність у сфері збільшення виробництва, підвищення якості і здешевлення продукції;

інноваційна діяльність у сфері соціального розвитку підприємств та сільських територій.

Наведена класифікація інновацій не тільки використовується для статистичних цілей, але і дозволяє позиціонувати продукцію на конкурентному ринку.

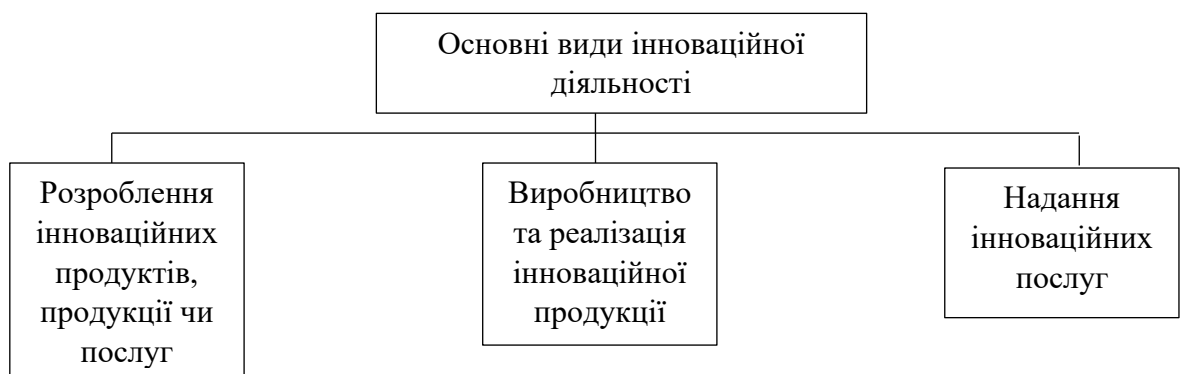

Рис. 1.1. Основні види інноваційної підприємницької діяльності, [12]

Отже, в ході дослідження було проаналізовано та узагальнено: визначення поняття «інновації», відповідно до різних підходів; виявлено розмежування у поняттях «інновація» та «новації» та виокремили різницю між поняттями;

визначення поняття «інноваційна діяльність» та було здійснено групування трактувань відповідно до ознаки;

визначення поняття «інноваційний процес»;

визначення підходів та змісту поняття «ефективність» і в результаті сформовано визначення поняття «ефективність інноваційної діяльності»;

були визначені види підприємницької інноваційної діяльності та їх ключові аспекти.

1.2. Особливості управління інноваційною діяльністю на підприємстві

Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку більшості підприємств. Характерно зростаюча кількість наукових праць, присвячених інноваціям. Сучасний динамічний розвиток інноваційних процесів в Україні свідчить про актуальність досліджень щодо забезпечення інноваційного розвитку економіки країни.

Основа інноваційної діяльності підприємства – переведення виробництва на виготовлення принципово нового обладнання, використання нових технологій та надання нових послуг.

Проблема підвищення ефективності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств має принципове значення, оскільки її вирішення дозволить перейти до створення та використання технологій вищого рівня та тим самим прискорити економічне зростання національної економіки. Тому активізація інноваційної діяльності підприємств, їхньої наукової та виробничої сфер є ключовим фактором зростання.

Для визначення особливостей управління інноваційною діяльністю на підприємстві виділяють наступні складові інноваційної діяльності, які представлені на рис. 1.2.

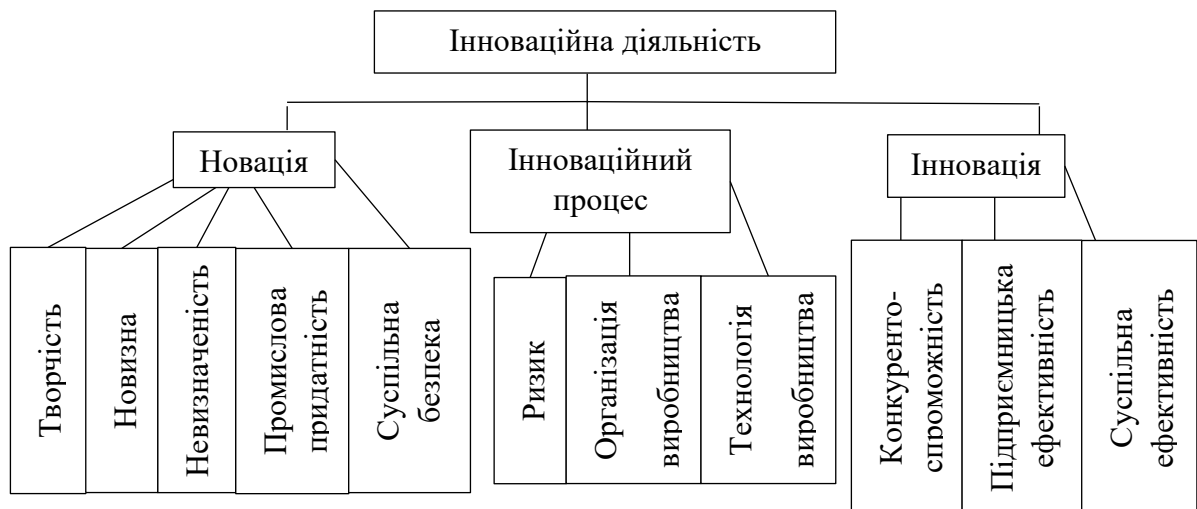

Рис. 1.2. Складові інноваційної діяльності, [38]

Особливою і базовою характеристикою новацій є творчість. Творчість є виробничим гаслом та ідеєю, що надихає, оскільки творчий підхід породжує прагнення людини до вдосконалення у праці завдяки інтелекту.

Другою характеристикою новації є новизна, рівень якої диференціюють таким чином: світовий; державний/національний та локальний.

Невизначеність – винахідницький рівень. Продукту притаманна ця ознака тоді, коли для фахівця ця новація не є передбачуваною, тобто явно не впливає з рівня техніки. Фахівцем в даному випадку вважається спеціаліст-практик середньої кваліфікації, який володіє загальновідомими відомостями у сфері техніки.

Новацію визнають такою, що придатна для промислового використання, якщо вона може бути використана в промисловості чи в будь-якій іншій сфері діяльності [38].

Суспільною безпекою новації визначають нововведення, які не суперечать чинному публічному порядку у державі.

Інноваційна діяльність реалізується через інноваційні процеси. Першочерговою умовою інноваційного процесу є ризик, оскільки будь-яке нововведення передбачає певну невизначеність. Невизначеність на сучасному етапі зумовлена значним відривом темпів розвитку науки і техніки над темпами виробництва, що має як плюси, так і мінуси. Плюси характеризуються вибором можливостей вирішення виробничих задач, а мінуси полягають у великому масиві інформації, серед якої потрібно обрати оптимальне рішення.

Другою характеристикою інноваційного процесу є технологія виробництва. Технологію визначають як результат інтелектуальної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних, управлінських та інших рішень щодо виконання операцій процесу виробництва та реалізації і зберігання продукції [38].

Третьою характеристикою інноваційного процесу виступає організація виробництва. Ця забезпечуюча складова інноваційного процесу являє собою систему управлінських, логістичних, інформаційних функцій [38].

Ефективним завершенням інноваційного процесу є вихід на ринок інноваційного продукту (інновації), тобто, його комерціалізація. Однією з основних ознак інноваційного продукту є його конкурентоспроможність, що підтверджується підвищеним попитом на ринку завдяки якісним, ціновим та іміджевим характеристикам.

Обґрунтувати необхідність активізації інноваційної діяльності підприємств можна такими чинниками:

підприємства характеризуються повільним розвитком ефективних форм інноваційної діяльності, що зумовлено економічною нестабільністю та чіткістю законодавства;

значна кількість підприємств не спроможна впроваджувати інновації власним коштом, а економічний клімат не сприяє залученню зовнішнього капіталу чи запозиченню коштів;

державна потреба у глибоких структурних перетворень в економіці;
для більшості підприємств властиве значне зношення основних фондів;
гостро відчувається необхідність збереження і розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційного підприємництва;

нагальною є проблема створення нових робочих місць [38].

Їх організація за новітніми надбаннями дасть змогу не лише виробляти продукцію та розвивати економіку, а й виплачувати працівникам гідну заробітну плату.

Щоб нівелювати негативний вплив перелічених чинників та забезпечити розвиток інноваційної діяльності на державному рівні, потрібно:

стимулювати розвиток міжнародної науково-технічної співпраці, забезпечуючи його законодавчими актами та створенням спільних програм;

створити дотаційні програми фінансування інновацій та забезпечити достатній рівень фінансування науково-дослідних і конструкторських робіт;

удосконалити законодавчу базу здійснення інноваційної діяльності;
стимулювати створення сприятливого фінансового клімату, що дозволить залучати інвестиції для фінансування інноваційної діяльності [38].

Успішна реалізація інноваційної діяльності повинна базуватись на принципах – нормах, правилах поведінки підприємств, що встановлюють взаємозв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної діяльності.

На думку Ілляшенко С. М., інноваційна діяльність підприємства повинна здійснюватися за такими принципами, які показані на рис. 1.3.

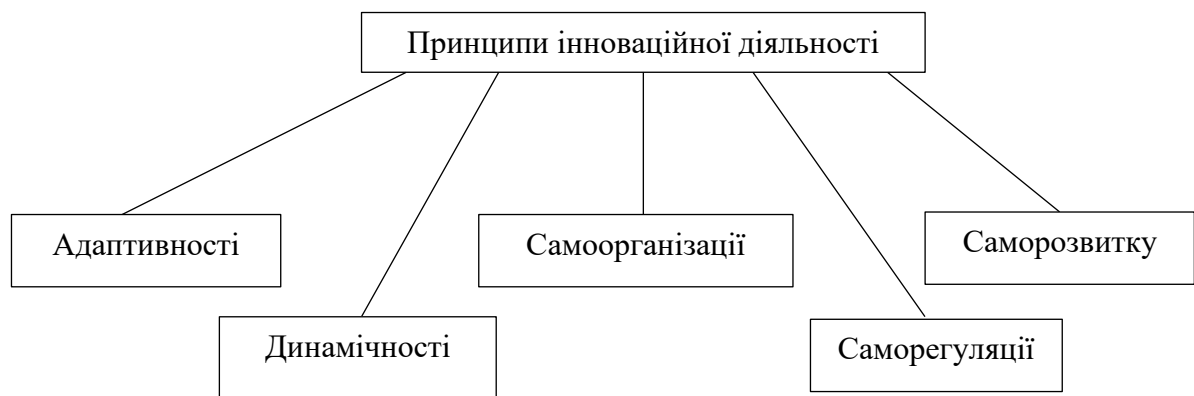

Рис. 1.3. Принципи інноваційної діяльності, [27]

Проаналізуємо кожен із принципів, які біли представлені на рис. 1.3, який наведено вище:

адаптивності – прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності суб'єкта господарювання і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем);

динамічності динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства (зокрема його власників, менеджерів, фахівців, працівників);

самоорганізації – самостійне забезпечення умов функціонування, тобто самопідтримка обміну ресурсами (інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

саморегуляції – коригування системи управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування;

саморозвитку – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства (відповідно до його місії й ухваленої мотивації діяльності).

Квасницька Р. С. та Ардашкіна Н. С. вважають, що ключовими принципами інноваційної діяльності є пріоритет інновацій над традиційним виробництвом, економічність інноваційного виробництва, гнучкість та комплексність [40].

Різні вчені по-різному оцінюють принципи, на яких базується інноваційна діяльність, залежно від бачення проблеми та напряму досліджень.

В результаті опрацювання наукових матеріалів, доцільно виокремити і погодитися з думкою автора, що інноваційна діяльність повинна ґрунтуватися на наступних принципах:

принцип економії, що полягає у впровадженні тих інноваційних програм, які в підсумку дозволять підприємству мінімізувати витрати (часу, коштів, праці тощо);

принцип ритмічності, що полягає у постійному (чи періодичному) здійсненні інноваційної діяльності підприємством, що не лише забезпечить постійний темп оновлення, але й дозволить оптимально розподіляти та використовувати фінансові ресурси;

принцип адаптації, що дозволить підприємству швидко реагувати на зміни у середовищі та оперативно реагувати на них з максимальною віддачою;

принцип взаємоузгодженості, що полягає у відсутності суперечностей між цілями підприємства, його стратегією, маркетинговою орієнтацією та інноваційною діяльністю;

техніко-економічний принцип, що покликаний об'єктивно оцінити власні можливості підприємства з фінансування та реалізації інноваційних програм;

принцип ризику, який передбачає і враховує ризики інноваційної діяльності та можливі шляхи їх уникнення;

принцип масштабності, що полягає у можливості залучення не лише внутрішніх ресурсів підприємства (кадрів, фінансів, ідей), а й зовнішніх (консультантів, кредитів, венчурного капіталу тощо);

принцип поверненості та прибутковості, що передбачає окупність та прибутковість вкладених в інновації коштів, адже інновації є, по суті, ризиковими інвестиціями [12].

Інноваційна діяльність повинна здійснюватися на основі вищезазначених принципів, які дадуть підприємству досягати поставлених цілей у межах обраного напрямку впровадження інноваційної діяльності.

Здійснення інноваційної діяльності повинно відбуватись у кілька етапів, які дозволять підприємству досягнути бажаного результату з мінімальними витратами та втратами. Етапи, які проходить підприємство від початку до завершення інноваційного проекту, мають бути логічно пов'язаними та утворювати комплексну систему зв'язків [41].

Як вже говорилося раніше, інноваційна діяльність являє собою комплекс економічних, технічних, правових, соціальних заходів, пов'язаних із розробкою, впровадженням та використанням інновацій.

На кожному з етапів підприємство повинно враховувати особливості реалізації інноваційної діяльності та управління нею, щоб максимально оптимізувати цей процес здійснення та досягти врешті-решт поставленої мети.

Процес інноваційної діяльності підприємства має проводитися за певною технологією.

Отже, можемо назвати основні етапи, які має пройти підприємство при здійсненні інноваційної діяльності на підприємстві (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Алгоритм інноваційної діяльності підприємства, [41]

Відповідно до алгоритму виділяють 6 ключових блоків, в яких виділені інструменти, за допомогою яких реалізується кожен із блоків. У випадку, коли за результатами оцінювання, керівництво не задовольняє рівень ефективності

необхідно повернутися до першого блоку і починати все з першого етапу.

1.3. Аналіз існуючого методичного забезпечення в управлінні інноваційною діяльністю підприємства

Одним з основних факторів, що стримують інноваційну діяльність, є висока ступінь невизначеності щодо її майбутніх результатів та спричинений цим ризик.

Сьогодні недостатньо володіти інформацією про показники прибутковості, розраховані на основі даних фінансової звітності. Для втілення у життя концепції інноваційного розвитку підприємству необхідні інші орієнтири, які б торкалися усіх напрямів роботи, що пов'язана із формуванням і прийняттям інноваційних рішень, з урахуванням різних чинників, що впливають на цей процес [56, с. 175]. Для оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства застосовуються різні методологічні підходи щодо визначення критеріїв оцінки та системи показників.

Природним шляхом зниження рівня невизначеності і ризику і, відповідно, підвищення достовірності інноваційних рішень є застосування різних методичних підходів щодо визначення критеріїв оцінки та системи показників. Особливо це стосується ранніх етапів інноваційного процесу, зокрема тих, на яких здійснюється перевірка ринкової адекватності ідей і задумів інновацій [28].

В результаті аналізу літературних джерел, можна відзначити те, що більшість науковців виокремлюють чотири види ефекту від здійснення ефективної інноваційною діяльністю, які відображені на рис. 1.5.

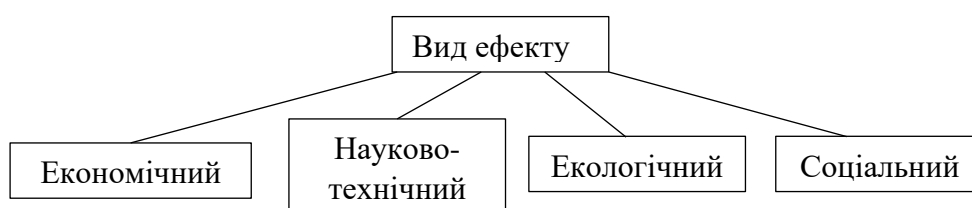

Рис. 1.5. Види ефекту від ефективної інноваційною діяльністю, [71]

Безпосередньо економічні результати від інноваційної діяльності пов'язані з науково-технічним і соціальним ефектами. У свою чергу ресурсний і екологічний ефекти виникають лише як наслідок науково-технічного прогресу, а тому побічно впливають на економічний ефект від інноваційної діяльності [71].

Соціальний ефект інноваційної діяльності, сприяючи розвитку суспільства та задовольняючи його потреби, проявляється насамперед у досягненні якісно нового рівня життя населення, підвищенні рівня освіти та створенні нових нематеріальних цінностей й оцінюється в основному якісними показниками. Хоча оцінити соціальний ефект складно, його окремі компоненти можуть бути оцінені вартісно через розрахунки показників рівня та способу життя, здоров'я і довголіття суспільства тощо [18, с. 43].

Екологічне оцінювання враховує вплив інновацій на розв'язання проблем охорони довкілля. Екологічний ефект оцінюється за допомогою системи відносних показників, які характеризують: зниження промислових викидів в атмосферу, воду, ґрунт; зниження кількості відходів виробництва і можливість вторинної їх переробки; покращення екологічності продуктів, що виробляються; покращення ергономічності товарів (рівень шуму, вібрації, електромагнітного випромінювання); підвищення відповідальності і зниження штрафів за порушення екологічного законодавства та інших нормативних документів тощо [24, с. 377].

Науково-технічний ефект полягає у прирості практично орієнтовних (прикладних) науково-технічних знань і умінь [71].

Економічний ефект інноваційної діяльності оцінюється системою вартісних показників і проявляється у підвищенні економічної ефективності роботи підприємства, раціональному використанні ресурсів, збільшенні прибутку від реалізації продукції, покращенні використання виробничих потужностей [71].

Базовим підходом до оцінки ефективності інноваційної діяльності є результативний підхід, адже кінцевим результатом діяльності є отримання

надприбутку від реалізації інновацій. Ефективність доцільно визначати як досягнення максимально можливого результату від створення, впровадження та комерціалізації наукових розробок (результату-інновації) [41].

Тобто, ефективній інноваційній діяльності відповідає та діяльність, яка досягається за рахунок 100% результативності. В такому випадку, такий рівень ефективності інноваційної діяльності теоретично ввижається еталонним значенням під час визначення ефективності, оскільки на практиці досягти такої результативності на практиці майже неможливо.

Більш наглядно методичний підхід, який спрямований на результат, можна відобразити за допомогою формули, яка наведена нижче[71]:

$$ЕФ_{ід} = f(Рез_{ід}) \rightarrow \max, \quad (1.1)$$

де ЕФід – ефективність інноваційної діяльності;

РЕЗід – рівень результативності інноваційної діяльності підприємства.

Інноваційна діяльність є тривалим процесом, тому невід’ємним елементом оцінки її ефективності є статико-динамічний підхід. На етапі виробництва ефективність інноваційної діяльності має статичний характер, а при виході на ринок – динамічний. Статичний підхід націлений на розрахунок річних, короткострокових показників відносної економічної ефективності. Серед основних представників цього підходу можна виділити Маслак О. та Євтушенко С.

Поряд із результативним, застосовують цільовий підхід – визначення ефективності відповідно до встановлених підприємством цілей (отримання надприбутку від реалізації інновацій, здобуття конкурентних переваг та інші) та ступеню їх досягнення (рис. 1.6) [41].

Зважаючи на складність, багатоетапність та капіталомісткість інноваційної діяльності, виникає необхідність застосування витратного підходу, суть якого зводиться до визначення ефективності на основі здійснених витрат щодо досягнення поставлених результатів

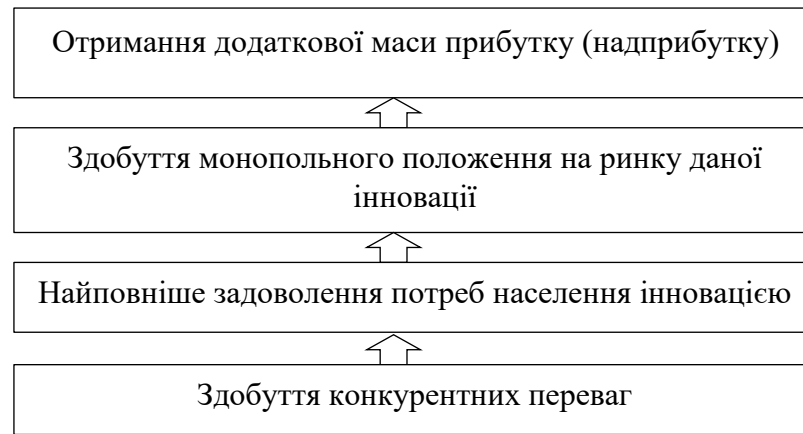

Рис. 1.6. Система цілей визначення ефективності підприємства згідно цільового підходу, [41]

Науковець Маслак О. пропонує використовувати показник порівняльної ефективності, який розраховується як різниця між доходами та витратами, проте він виділяє лише комерційну та бюджетну ефективність. Недоліком цього показника є те, що він не включає розрахунки за позиціями комерційної ефективності [46, с. 268].

У дослідженні Євтушенко С. наводиться низка показників ефективності інноваційної діяльності, оцінка якої здійснюється шляхом співставлення цих показників за варіантами. Такий підхід є обмеженим, оскільки вимагає тотожності порівнюваних об'єктів за характеристиками, які входять до складу показників, що є неможливим у випадку принципової новизни продукту [20, с. 61].

Суть динамічного підходу зводиться до поняття «грошовий потік», яке дозволяє врахувати вплив фактору. Цей підхід є загальновідомим і застосовується практично до будь-яких інноваційних заходів. Прихильниками динамічного підходу є вітчизняні та закордонні науковці.

Зокрема, відомий вітчизняний науковець Федоренко В. пропонує використовувати показники чистої дисконтованої вартості, внутрішньої норми прибутку, термін окупності, індекс прибутковості у традиційному

вигляді без урахування галузевої специфіки або умов створення та реалізації інновації [65, с. 167].

У роботах Сотнікової Ю. запропоновано метод, побудований на основі поєднання статичного і динамічного підходів – це метод корегування чистого приведенного доходу. Він базується на визначенні пріоритетності одного з альтернативних проектів шляхом визначення абсолютної ефективності та ефективності з урахуванням чинника (часу). Недоліком методу є те, що термін окупності визначається лише з позиції повернення кредиту [41].

Сучасні підприємства здійснюють оцінку ефективності інноваційної діяльності на основі комплексного підходу, який включає результативний, цільовий, витратний та статико-динамічний підходи (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Комплексний підхід до оцінки ефективності інноваційної діяльності
(узагальнено на основі [71])

Особливості інноваційної діяльності	Складова комплексного підходу	Змістовне відображення комплексного підходу
Варіативний розподіл отримання результату	Результативний підхід Цільовий підхід	Співвідношення наявного рівня прибутку від інноваційної діяльності до запланованого (max) рівня прибутку
Цільова спрямованість (отримання максимального прибутку)		
Висока капіталомісткість	Витратний підхід	Співвідношення прибутку від інноваційної діяльності та витрат на здійснення інноваційної діяльності
Значна тривалість інноваційного процесу		
Дуалістичний характер отримання результатів в часі (розвиток інновації на ринку)	Статико-динамічний підхід	Співвідношення результатів та витрат інноваційної діяльності з урахуванням фактору часу

Комплексний підхід до оцінки ефективності інноваційної діяльності дає змогу вирішити такі завдання: оцінка кінцевого результату здійснення інноваційної діяльності (за результативним підходом); оцінка ступеню досягнення поставлених цілей підприємства (відповідно до цільового

підходу); оцінка ефективності здійснення витрат на досягнення кінцевого результату від інноваційної діяльності з урахуванням її складності, тривалості та динамічності (на основі витратного та статико-динамічного підходів відповідно) [41].

Перевагою даного підходу є те, що він відображає ступінь ієрархічності кожного підходу, які одночасно можуть виступати необхідними умовами визначення ефективності інноваційної діяльності (рис. 1.7).

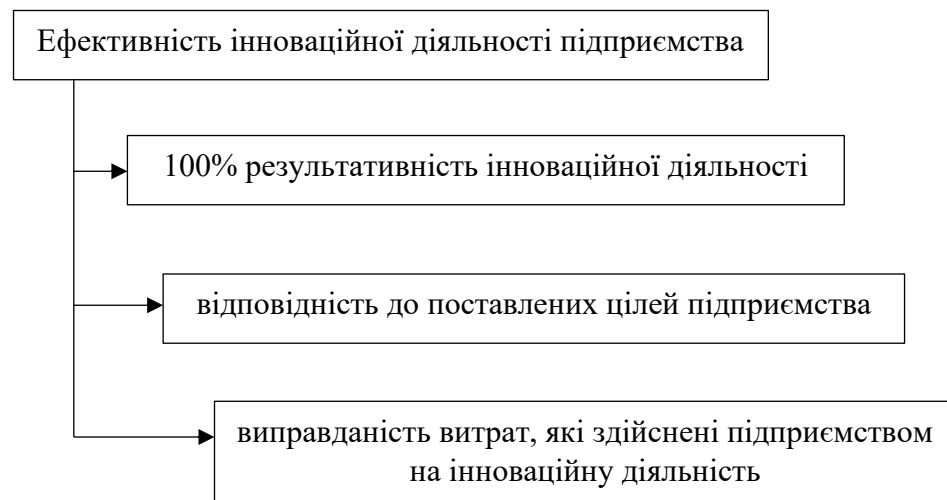

Рис. 1.7. Умови достатності і необхідності для ефективності інноваційної діяльності, [71]

На основі підходів, які генеровані в комплексному підході, формується система показників оцінки ефективності інноваційної діяльності. Цією проблематикою займалися вітчизняні науковці Маслак О. та Квятковська Л.. У спільній праці «Система оцінки показників інноваційного потенціалу промислового підприємства» [45] визначено певну систему показників оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства, до яких віднесено:

показники виробничої ефективності науково-технічних заходів, серед яких виділяють: темп приросту ефективності виробництва конкретних видів продукції (робіт) від використання науково-технічних заходів; відносна

економія собівартості продукції в результаті запровадження науково-технічних заходів;

показники фінансової ефективності науково-технічних заходів, серед яких необхідно відзначити наступні: приріст прибутку в результаті реалізації науково-технічних заходів; приріст доданої вартості, включаючи амортизацію, в результаті реалізації науково-технічних заходів, у тому числі за рахунок інтенсивних і екстенсивних факторів; приріст доходу за рахунок реалізації науково-технічних заходів;

показники інвестиційної ефективності науково-технічних заходів, в яких потрібно зазначити наступне: ці показники характеризують кількість впроваджених науково-технічних засобів, зростання питомої ваги прогресивних технологічних процесів та нових інформаційних технологій, підвищення коефіцієнта автоматизації та організаційного рівня виробництва і праці, кількість патентів або авторських свідоцтв, індекс цитування, підвищення конкурентоспроможності підприємства, товарів (послуг) на ринку [46].

На думку автора доцільно погодитися з тим, що сучасна система показників оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності сформувалася на основі роботи Маслак О. та Квятковської Л. Розглянемо більш детально дану систему показників, в якій необхідно відзначити наступні показники [45]:

норма прибутку – це коефіцієнт, який розраховується як відношення середньорічного прибутку від інновації до одноразового первісного капіталу, який витрачено для реалізації цієї інновації;

період окупності – це показник, який відображає термін повертання коштів через отриманий від інновацій прибуток. Чим він менший, тим ефективнішим вважається проект;

чистий приведений дохід – розраховується як теперішня вартість грошових потоків за весь період, зменшена на теперішню вартість інвестиційних витрат за цей самий період. За наявності кількох варіантів

здійснення інноваційного проекту вибирають варіант з максимальним показником чистого приведенного доходу;

Розраховуються за формулою:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} - \sum_{i=1}^n \frac{I_t}{(1+d)^t}, \quad (1.2)$$

де d – ставка дисконтування;

CF_t – надходження грошових засобів (грошовий потік, кеш-флоу) на кінець періоду t ;

I_t – інвестиційні затрати в період t .

Індекс рентабельності PI (Profitability Index) розраховується як відношення теперішньої вартості прибутку за період інноваційного проекту до обсягів інвестицій у даний проект. Якщо показник індексу рентабельності більший одиниці, то чиста теперішня вартість інноваційного проекту позитивна. Індекс рентабельності PI розраховується наступним чином:

$$PI = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} \div \sum_{i=1}^n \frac{I_t}{(1+d)^t} \quad (1.3)$$

внутрішня норма дохідності IRR (Internal Rate of Return) – це норма дисконтування, за якої чиста теперішня вартість інновації дорівнює нулю, тобто дисконтовані грошові потоки інвестиційних витрат та прибутків стають однаковими.

Внутрішня норма дохідності IRR розраховується наступним чином:

$$IRR = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} - I_0 \quad (1.4)$$

Таким чином, кожен із цих підходів та показників має вагоме значення для оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Висновки до 1 розділу

Підводячи підсумок першого розділу слід зазначити, що інноваційна діяльність та ефективність інноваційної діяльності є складним феноменом в діяльності людини і підприємства загалом.

Досліджуючи понятійно-категоріальний апарат ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві в сучасних умовах, було виявлено, що єдиного загальноприйнятого поняття до визначення поняття «інновації», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність» та «ефективність інноваційної діяльності» немає навіть до цього часу.

На основі аналізу визначення поняття «інноваційної діяльності» та аналізу підходів до визначення «ефективності», в результаті синтезу було надане авторське тлумачення поняття ефективності інноваційної діяльності.

Таким чином, ефективність інноваційної діяльності – це досягнення поставлених цілей підприємства щодо максимально можливого результату від створення, запровадження та комерціалізації результатів інноваційної діяльності та/або наукових розробок, при раціоналізації наявних ресурсів підприємства.

У роботі проаналізовано основні види підприємницької інноваційної діяльності та їх ключові аспекти.

У ході роботи було визначено складові інноваційної діяльності, які відображені у вигляді схеми та здійснений аналіз принципів, на яких будується процес інноваційної діяльності.

Здійснено аналіз етапів за яким, повинна відбуватися інноваційна діяльність підприємства. У вигляді схеми був відображений алгоритм здійснення інноваційної діяльності на підприємстві.

Етапи, які проходить підприємство від початку до завершення інноваційної діяльності, мають бути логічно пов'язаними та утворювати комплексну систему зв'язків. Це дозволить підприємству досягнути бажаного результату з мінімальними витратами та втратами.

Було проаналізовано методичне забезпечення в управлінні інноваційною діяльністю підприємства. Визначені основні ефекти від здійснення інноваційної діяльності, а саме екологічний, економічний, соціальний і науково-технічний. По кожному із видів ефекту було надано характеристику.

Узагальнено підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Був виокремлений комплексний підхід, за яким підприємства здійснюють оцінку ефективності інноваційної діяльності на основі комплексного підходу, який включає результативний, цільовий, витратний та статико-динамічний підходи.

Аналізуючи комплексний підхід, були відображенні особливості інноваційної діяльності та їх змістовне відображення за кожним із складових комплексного підходу.

Було обґрунтовано доцільність впровадження та використання комплексного підходу, який є синтезом результативного, цільового, витратного та статико-динамічного підходів, в оцінці ефективності інноваційної діяльності.

У вигляді схеми були представлені умови, які можуть одночасно виступати умовами достатності та необхідності, які потрібні для здійснення ефективної інноваційної діяльності. До таких умов були віднесені наступні положення:

100% результативність інноваційної діяльності;
відповідність до поставлених цілей підприємства
виправданість витрат, які здійснені підприємством на інноваційну діяльність

У ході роботи був виділений сучасний інструментарій для оцінки ефективності інноваційної діяльності на підприємстві. В результаті були систематизовані показники для здійснення оцінки ефективності інноваційної діяльності.

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика та аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Фарт 777» зареєстровано 08.07.2019 року. Підприємство зареєстровано за адресою: Харківська обл., місто Харків, Провулок Метизний, будинок 10.

Організаційно-правова форма підприємства – товариство з обмеженою відповідальністю. Товариством з обмеженою відповідальністю визнається таке господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів, і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями усім своїм майном; учасники, які повністю сплатили свої внески, несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах вартості своїх внесків [16].

Управління товариством з обмеженою відповідальністю здійснюється за допомогою системи органів та посадових осіб, склад та процедура обрання (призначення) яких здійснюється в порядку, передбаченому законодавством України, статутом товариства та іншими локальними нормативно-правовими актами [9].

Загальні збори учасників товариства є його вищим органом управління. Вони передбачають спільну присутність учасників товариства в одному місці для обговорення питань порядку денного або можуть проводитися в режимі відеоконференції, що дозволяє побачити та чути всіх учасників загальних зборів учасників одночасно. Учасники товариства можуть особисто брати участь у загальних зборах учасників або через своїх представників [9].

Виконавчий орган може виступати у двох формах:

одноосібно – «директор»;

колегіально – «дирекція», яку очолює «генеральний директор» [34].

До компетенції виконавчого органу товариства належить вирішення всіх питань, пов'язаних з управлінням поточною діяльністю товариства.

Під час проходження переддипломної практики, за рішенням загальних зборів учасників, учасниками підприємства та виконавчим органом підприємства було прийняте наступне рішення: про зміну назви підприємства.

Від 10.07.2021 року ухвалено рішення змінити назву підприємства на ТОВ «ВК Гермес Буд» – як коротку, так і повну на – Товариство з обмеженою відповідальністю «Виробнича Компанія Гермес Буд».

На сьогоднішній день, основним видом діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд» є механічне оброблення металевих виробів, згідно КВЕД (класифікація видів економічної діяльності).

Окрім цього підприємство займається й іншими видами діяльності серед яких, можна виділити:

виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій

виробництво металевих дверей і вікон

виробництво інших готових металевих виробів, н.в.і.у.

виробництво електромонтажних пристроїв

виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів

виробництво військових транспортних засобів

неспціалізована оптова торгівля

посередництво за договорами по цінних паперах або товарах

надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна

надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.

Проектно-будівельні роботи ведуться в сфері звичайного і нового будівництва, вентиляції та кондиціонування повітря, монтажі технологічного обладнання для агропромислового комплексу і комунального господарства.. Підприємство здійснює проектування, монтаж, технічне обслуговування систем пожежогасіння та пожежної сигналізації, виробляє торговельне,

складське устаткування. Налагоджено виробництво спеціальних заклепок з високолегованих сталей, коробка для зберігання рулонних мікрофільмів, допоміжного обладнання виробництва скла, щіткотримачів для силових і тягових електродвигунів, комплектуючих турбінного обладнання та розподільчих шаф.

До товарної номенклатури (асортиментної) продукції підприємства відносять наступні категорії продукції:

вагове обладнання, до якого входить:

виготовлення металоконструкцій вагового та дозуючого обладнання (рами, прохідні дозатори, вантажоприймальним платформи автомобільних і залізничних ваг і т.д.);

ваги автомобільні та залізничні. НПВ від 60т до 150т.

До допоміжного технологічного обладнання відносять:

гуркіт інерційний;

бункери.

На підприємстві ТОВ «ВК Гермес Буд» до проектно-будівельних робіт слід віднести наступні види робіт:

проектні роботи для звичайних умов нового будівництва, реконструкцій, та капітального ремонту;

конструювання несучих конструкцій, будівель і споруд 2 і 3 класу;

зведення несучих огорожувальних конструкцій будівель і споруд, будівництво та монтаж, інженерних і транспортних мереж.

Одним із видів діяльності підприємства є виготовлення та монтаж внутрішніх інженерних мереж систем і споруд, а саме:

вентиляції та кондиціонування повітря;

виготовлення повітроводів та систем подачі повітря по документації фірми HORN (Німеччина);

монтаж технологічного устаткування, а саме для агропромислового комплексу та комунального господарства;

монтаж систем вентиляції і подачі повітря фірми АКІ TAIFUN - LUFTTECHNIK (Німеччина).

До номенклатури (асортиментної) продукції підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд» також відноситься виготовлення та проектування торгово-складського устаткування:

стелажі торговельні - комплексне рішення устаткування торговельних площ супермаркетів;

виготовлення європіддонів металевих розміром 800x1200 мм, складські стелажні системи;

виготовлення нестандартних металовиробів з подальшим нанесенням полімерно-порошкового покриття (діюча лінія);

та інше стелажне обладнання.

До каталогу продукції підприємства відносять комплектуючі турбінного обладнання:

виготовлення клемних шаф і датчиків реле-рівня для турбін;

проектування та виготовлення вентиляторів відцентрових високого тиску.

Вентилятор відцентровий високого тиску НПВ.02.ЦВ2.127.000 (проектування, виготовлення), технічні дані, якого наведені нижче:

тиск на виході 330 мм вод. ст.;

продуктивність не менш 990 м³/год

потужність 2,2 кВт.

Споживач: ВАТ «Турбоатом».

Підприємство ТОВ «ВК Гермес Буд», пропонує споживачам такий вид продукції як виготовлення заклепок. Спеціальних заклепок з високолегованих сталей, що мають властивості тривалої міцності і опору повзучості для роторів ексгаустера (сталь12Х1МФ).

Серед товарної номенклатури (асортименту) продукції необхідно зазначити, що підприємство займається виготовлення допоміжного обладнання для скляного виробництва, в свою чергу таких видів продукції як:

пінцети;
візки в асортименті;
стелажі;
витяжні шафи для напилення;
клапани шлангу видування;
тумби для інструментів.

В асортименті продукції слід зазначити, що підприємство виготовляє залізничне електрообладнання для рухомого складу. Більш наглядно продукція залізничного електрообладнання представлена нижче:

виготовлення щіткотримачів силових і тягових електродвигунів шахтного, металургійного, залізничного і кранового устаткування.

ТОВ «ВК Гермес Буд» надає послуги з обробки металу:

плазмова різка ЧПУ металу товщиною 2-25мм;

лазерне різання ЧПУ. Чорний метал, неіржавіюча сталь, алюміній;

гнучка листа від 1,2 мм до 10мм;

порізка на стрічкопильних верстатах, 180x340мм, діаметр до 200 мм;

рубка металу від 0,5 мм до 6 мм;

Підприємство надає послуги у зварювальних роботах будь-якої складності та вальцюванні складових відводів, труб діаметром від 200мм, товщиною 0,5-мм.

Серед споживачів продукції та послуг підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд» необхідно виділити наступні підприємства:

ТОВ «Малинівський склозавод»;

ВАТ «П'ятий елемент» (мережа супермаркетів «Пятерочка»);

ТОВ "НПСЦ" Харківський народний архів;

ВАТ «Турбоатом»

ЗАТ «Колос»

ТОВ «Наша Олія» та ін.

Опис і аналіз організаційної структури підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд».

Організаційна структура управління – це сукупність організаційно впорядкованих відносин і зв'язків між ланками та рівнями керівництва [50].

Тобто, під структурою управління організацією розуміється упорядкована сукупність взаємопов'язаних елементів, які знаходяться між собою в сталих відношеннях, що забезпечують їх функціонування і розвиток як єдиного цілого.

Для висвітлення структурних взаємозв'язків основних рівнів і підрозділів підприємства, їхньої підпорядкованості на практиці створюється схеми організаційної структури управління.

Ієрархічний тип структури має багато різновидів, але самої розповсюдженою є лінійно-функціональна організація управління, до якої належить організаційна структура ТОВ «ВК Гермес Буд».

Основу лінійно-функціональних структур складає так званий «шахтний» принцип побудови і спеціалізація управлінського процесу по функціональним підсистемам організації. По кожній з них формується ієрархія відділів підприємства. Результати роботи кожного відділу підприємством оцінюються показниками, що характеризують виконання ними своїх мети і задач [5].

При такій організації управління виробництвом підприємство може успішно функціонувати лише тоді, коли зміни по всім структурним підрозділам відбуваються рівномірно. Але в реальних умовах цього немає, виникає неадекватність реакції системи управління на вимогу зовнішньої середовища. Положення посилюється втратою гнучкості в взаємовідносинах робітників апарату управління із-за застосування формальних правил і процедур. В результаті ускладнюється і уповільнюється передача інформації, що не може не відбиватися на швидкості і своєчасності прийняття управлінських рішень. Необхідність погодження дій різних функціональних служб різко збільшує обсяг роботи керівника організації і його заступників, тобто вищого ешелону управління [10].

До організаційної структури ТОВ «ВК Гермес Буд» входять такі підрозділи як: бухгалтер, юрист, маркетолог-економіст, начальник виробничого відділу, начальник відділу збуту та ін.

Організаційна структура підприємства відображена у вигляді схеми, яка представлена у Додатку Б на рис. Б1.

Аналіз техніко-економічних показників підприємства.

Техніко-економічний аналіз – комплексне дослідження виробничо-господарської діяльності галузей матеріально-виробничого об'єднання, підприємств та їх підрозділів для виявлення впливу розвитку техніки, технології та організації виробництва на виробничо-господарську практику [62].

Нині роль техніко-економічного аналізу зросла, бо основні показники, що характеризують ефективність заходів для впровадження нової техніки, технології, організації виробництва, підприємства розраховують і планують самостійно. Звідси й випливає потреба в ретельному аналізі та обґрунтуванні техніко-економічних показників [67].

Аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства проводиться за два роки. Основними джерелами для збирання інформації і проведення аналізу повинні бути: фінансова звітність підприємства за 2 попередні роки, яка наведена у Додатку В.

Якщо на підприємстві є планові дані показників, то необхідно проводити аналіз рівня виконання плану в звітному періоді і динаміки показників в порівнянні з попереднім періодом [59].

Рівень виконання плану в абсолютному виразі дорівнює:

$$\Delta ВП = З_{\phi} - З_{\sigma}, \quad (2.1)$$

де $\Delta ВП$ – виконання плану в абсолютному виразі;

$З_{\phi}$ – фактичне значення показника;

$З_{\sigma}$ – базове значення показника.

Розрахунок відсотків виконання плану, темпів зростання та приросту показників в абсолютному і відносному виразах.

Темп зростання показника розраховується за наступною формулою:

$$TP = \frac{Z_{\phi}}{Z_{\delta}} \times 100\%, \quad (2.2)$$

де TP – темп зростання, %;

Z_{ϕ} – фактичне значення показника;

Z_{δ} – значення показника в попередньому періоді (базовому).

Темп приросту розраховується за наступною формулою:

$$T_{\text{пр}} = \frac{(Z_{\phi} - Z_{\delta})}{Z_{\delta}} \times 100\%, \quad (2.3)$$

В результаті розрахунків отримаємо табл. 2.1, яка відображає основні техніко-економічні показники на підприємстві.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

№ з/п	Показники	Од. виміру	Період		Зміна		
			попередній рік	звітний рік	в абс. виразі (+,-)	TP, %	Tпр, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	415,3	2149,3	1734	517,53	417,53
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	328,2	1909,4	1581,2	581,78	481,78
3	Інші витрати	тис. грн.	84,4	213,1	128,7	252,49	152,49

Закінчення табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
4	Середньоспиркова чисельність працівників, в тому числі за категоріями:	осіб	9	12	3	133	33
4.1	основні робітники	осіб	5	7	2	140	40
4.2	спеціалісти, службовці	осіб	3	4	1	133	33
4.3	адміністративно-управлінський персонал	осіб	1	1	0	100	0
5	Середньорічна вартість ОВФ	тис. грн.	–	9,2	–	–	–
6	Чистий прибуток	тис. грн.	2,2	22	19,8	1000	900,00

За результатами табл. 1.1 видно, що структура персоналу на підприємстві не змінилася. Як і в 2019 році, так і в 2020 році найбільшу кількість персоналу складають основні робітники, в 2020 році їх кількість зросла на 2 особи. Така ж ситуація зі спеціалістами та службовцями. В 2020 році чисельність службовців та спеціалістів склала 4 особи, що на 1 особу більше, ніж в 2019 році. Незмінною категорією працівників як в 2019 році, так і в 2020 залишився адміністративно-управлінський персонал. Загальна кількість робітників стала більшою на 33% в 2020 році, ніж в попередньому році.

Також необхідно відмітити те, що чистий дохід від реалізації продукції в 2020 році збільшився на 1734 тис. грн. в порівнянні з 2019 роком, а в відносному виразі чистий дохід збільшився на 417,53%, тобто за цим показником спостерігається позитивна динаміка. В той же час, можна спостерігати, що собівартість реалізованої продукції також збільшилась на 1581,2 тис. грн. в абсолютному виразі та на 481,78% – у відносному. Тобто, ми можемо спостерігати функціональну залежність між собівартістю реалізованої продукції та чистим доходом від реалізації продукції.

Необхідно звернути увагу, що в результаті збільшення показників доходу, збільшувалися і показники витрат, а саме інші витрати. Відхилення

інші витрати збільшилися на 128,7 тис. грн.; та на 152,49% у відносному виразі.

Як бачимо з табл. 1.1, середньорічна вартість основних виробничих фондів на підприємстві склала 9,2 тис. грн.

Чистий прибуток збільшився аж на 900%, що в абсолютному виразі дорівнює 19,8 тис. грн., в порівнянні з 2019 роком, це свідчить про позитивну динаміку функціонування підприємства.

Для більш детального аналізу діяльності підприємства необхідно розрахувати наступні показники: продуктивність праці, матеріаловіддача, матеріалоємність, фондівіддача, фондоємність [59].

Продуктивність – це ефективність використання ресурсів: праці капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації – під час виробництва різних товарів і надання послуг. Вона відбиває взаємозв'язок між кількістю і якістю вироблених товарів або наданих послуг і ресурсами, які були витрачені на їх виробництво.

Продуктивність праці визначається за наступною формулою:

$$ПП = \frac{V}{Ч}; \quad (2.4)$$

де ПП – продуктивність праці, тис.грн./особу;

V – обсяг товарної продукції, тис. грн.;

Ч – середньоспискова чисельність працівників, осіб.

Матеріаловіддача – це відношення вартості випущеної продукції до суми матеріальних витрат. Розрахунок здійснюється за формулою:

$$M_T = \frac{MB}{ВП}; \quad (1.5)$$

де M_T – матеріаловіддача, грн./грн.;

MB – сума матеріальних витрат, тис. грн.;

ВП – вартість випущеної продукції, тис. грн.

Матеріалоємність показує, скільки матеріальних витрат припадає фактично на виробництво одиниці продукції.

Розрахунок матеріалоємності підприємства проводиться за формулою:

$$M_e = \frac{MB}{BP}; \quad (2.6)$$

де M_e – матеріалоємність, грн./грн;

MB – сума матеріальних витрат, тис. грн.;

BP – вартість випущеної продукції, тис. грн.

Рентабельність виробництва продукції – це відносний показник ефективності роботи підприємства, котрий у загальній формі обчислюється як відношення прибутку до витрат.

Розраховані техніко-економічні показники представлені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Основні техніко-економічні показники

№ з/п	Показники	Од. виміру	Період		Зміни		
			попередній рік	звітний рік	в абс. виразі (+,-)	ТР, %	Тпр, %
1	продуктивність праці	грн./особа	46,14	179,11	132,96	388,15	288,15
2	матеріаловіддача	грн/грн	6,46	14,13	7,67	218,78	118,78
3	матеріалоємність	грн/грн	0,155	0,071	-0,084	45,71	-54,29
4	рентабельність виробництва продукції	%	100,65	101,26	0,61	100,6043	60,43

Таким чином, в результаті розрахунку техніко-економічних показників діяльності підприємства отримали наступні висновки:

продуктивність праці, розрахована на одного працюючого, у звітному році зростає на 132,96 грн./особа, що у відносному виразі складає збільшення на 288,15% і позитивно відображається на діяльності підприємства;

матеріаловіддача порівняно з попереднім роком збільшилася на 118,78% у відносному виразі, тобто на 118,78% більше випущеної продукції з кожної гривні застосованих матеріальних ресурсів;

матеріалоємність зменшилася на 54,29%, що показує на скільки матеріальних витрат припадає фактично на виробництво одиниці продукції;

рентабельність виробництва продукції на підприємстві збільшилася на 60,43% з попереднім роком.

Розглянемо табл. 1.3, в якій були проаналізовані техніко-економічні показники основних фондів підприємства.

Найбільш узагальнюючим показником використання основних фондів є фондovіддача, яка визначається відношенням обсягу випущеної продукції до вартості основних виробничих фондів:

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{Q}{\text{ОФ}}; \quad (2.7)$$

де $\Phi_{\text{в}}$ – фондovіддача, грн./грн;

Q – обсяг товарної продукції, тис. грн.;

ОФ – середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.

Фондоємність – показник, зворотний фондovіддачі, він характеризує величину основних виробничих фондів, що припадає на 1 грн. продукції і розраховується за наступною формулою:

$$\Phi_{\text{є}} = \frac{1}{\Phi_{\text{в}}}; \quad (2.8)$$

де $\Phi_{\text{є}}$ – фондоємність, грн/грн;

$\Phi_{\text{в}}$ – фондovіддача, грн/грн

Важливим показником, який певною мірою характеризує забезпеченість підприємства основними фондами, є фондоозброєність. Фондоозброєність показує, яка частина вартості основних виробничих фондів припадає на

одного працівника основної діяльності або одного робітника і розраховується за наступною формулою:

$$\Phi_0 = \frac{0\Phi}{\text{Ч}}; \quad (2.9)$$

де Φ_0 – фондоозброєність, тис. грн./особа

Ч – середньоспискова чисельність працівників, осіб.

Коефіцієнт зносу ОЗ характеризує ступінь зносу та відшкодування витрат на формування основних фондів і розраховується за наступною формулою:

$$K_{\text{ЗН}} = \frac{C_{\text{ЗН}}}{V_{\text{Поч}}}; \quad (2.10)$$

де $C_{\text{ЗН}}$ – сума зносу, тис. грн.;

$V_{\text{Поч}}$ – первісна вартість фондів, тис. грн.

Таблиця 2.3

Основні техніко-економічні показники основних фондів підприємства

№ з/п	Показники	Од. виміру	Період		Зміни		
			попередній рік	звітний рік	в абс. виразі (+,-)	Тр, %	Тпр, %
1	Фондовіддача	грн./особа	31,95	165,33	133,38	517,53	417,53
2	Фондоємність	грн/грн	0,03	0,01	-0,03	19,32	-80,68
3	Фондоозброєність	тис.грн/особа	–	2,17	–	–	–
4	Коефіцієнт зносу ОЗ		24,27	32,48	8,21	133,83	33,83

За результатами аналізу техніко-економічних показників основних фондів підприємства можна зробити такі висновки:

знос основних засобів збільшився на 33,83% у порівнянні з попереднім роком;

в 2019 році на 1 гривню вартості основних засобів приходилося 31,95 грн. продукції, а в 2020 році – 165,33 грн. Збільшення фондівдачі на 133,38 грн., та на 417,53% у відносному виразі свідчить про збільшення ефективності використання основних засобів, що є позитивним явищем в економіці підприємства;

зменшився показник фондоємності в 2019 році і склав на 1 гривню валової продукції – 0,01 грн. вартості основних фондів.

фондоозброєність підприємства на 1 робітника склала 2,17 тис. грн./особу.

Основними шляхами підвищення фондівдачі основних фондів є збільшення обсягу виробництва валової (товарної) продукції за рахунок більш інтенсивного їх використання і зниження середньорічної вартості цих фондів за рахунок ліквідації зношених, малопродуктивних та невикористаних у виробництві основних засобів.

2.2. Фінансовий аналіз діяльності підприємства

Для оцінки стану ТОВ «ВК Гермес Буд» проведемо фінансовий аналіз його діяльності. Для цього використаємо дані отримані при проходженні переддипломної практики, а саме: звіт про фінансову діяльність підприємства за 2019-2020рр.

При економічному читанні балансу ставляться такі основні завдання:

виявити наявність та розміщення засобів на підприємстві, встановити зміни, які відбулися у їх складі і джерелах утворення за звітний період, дати оцінку цим змінам;

визначити платоспроможність підприємства і фактори, які впливають на неї;

проаналізувати стан дебіторської і кредиторської заборгованості;

визначити ступінь використання кредитів банку.

Для того, щоб показати всі зміни, які відбулися в основних статтях балансу проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз балансів підприємства.

Горизонтальний аналіз полягає в побудові однієї або декількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні балансові показники доповнюються відносними темпами зростання (спаду). Мета горизонтального аналізу полягає в тому, щоб виявити абсолютні і відносні зміни розмірів різноманітних статей балансу за визначений період, дати оцінку цим змінам [48].

Велике значення для оцінки фінансового стану має також вертикальний (структурний) аналіз балансу, що дає представлення фінансового звіту у вигляді відносних показників за кожною статтею балансу підприємства.

Результати горизонтального та вертикального аналізу приведені в Додатку Д на рис. Д2.1.

За результатами проведеного горизонтального можна зробити висновок про те, що за першим розділом балансу активів «необоротні активи» відбулося зростання на 2,8 тис. грн. і у відносному виразі на 35,9% за рахунок збільшення вартості основних засобів.

За другим розділом балансу активів «оборотні активи» збільшилися на 125,95%, що в абсолютному виразі показує збільшення на 1254,2 тис. грн. Це обумовлюється зростанням «поточної дебіторської заборгованості» на 1075,1 тис. грн., або ж на 175,99%; зростання «інших оборотних активів» на 251,06%, що у абсолютному виразі відображається як збільшення на 330,4 тис. грн.

За рахунок збільшення першого та другого розділу балансу активів, загальний баланс підприємства збільшився на 1257 тис. грн., та 125,25% в абсолютному та відносному виразі відповідно.

Аналізуючи пасиви балансу, треба відмітити, що «нерозподілений прибуток(непокритий збиток)» збільшився на 24,8 тис. грн., що у відносному виразі складає 248%, що в загалом і вплинуло на перший розділ балансу пасивів.

В третьому розділі пасивів балансу «поточні зобов'язання і забезпечення» збільшилися на 1232,2 тис. грн., що у відносному вираженні відображає збільшення на 124,01%. Таке збільшення відбулося за рахунок зростання «поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги» на 300,4 тис. грн., «розрахунків зі страхування» на 15,6 тис. грн. Збільшення третього розділу пасивів балансу відбулося і за рахунок зростання становить збільшення на 406,76% в порівнянні з попереднім роком. Хоча «розрахунки з бюджетом» зменшилися на 86,2 тис. грн. в абсолютному виразі та 84,59% у відносному виразі.

За рахунок змін в розділах пасивів балансу, загальний баланс підприємства збільшився на 1257 тис. грн., та 125,25% в абсолютному та відносному виразі відповідно.

Також одним із найбільш поширеного виду фінансового аналізу набула група фінансових показників:

показники платоспроможності і ліквідності;

показники фінансової стійкості;

показники оборотності коштів;

показники рентабельності [59].

Проаналізуємо кожну з груп показників окремо та дамо характеристику діяльності підприємства.

Перша група фінансових показників – це показники оцінки платоспроможності та ліквідності.

Дані показники характеризують можливість підприємства своєчасно розраховуватися за своїми поточними фінансовими зобов'язаннями за рахунок оборотних коштів різного рівня ліквідності.

Загальний коефіцієнт покриття (нормативне значення 0,5):

$$K_1 = \frac{OA}{ПЗ}; \quad (2.11)$$

де OA – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Дозволяє встановити поточний фінансовий стан підприємства і виявити чи здатне воно погасити свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних коштів.

Поточний коефіцієнт покриття (норма більше 1):

$$K_2 = \frac{OA-Z}{ПЗ}; \quad (2.12)$$

де З – запаси;

Показує відношення високоліквідних коштів до короткострокової заборгованості і свідчить про здатність підприємства швидко погасити свої поточні зобов'язання.

Показник співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (норма > 1):

$$K_3 = \frac{ДЗ}{КЗ}; \quad (2.13)$$

де ДЗ – дебіторська заборгованість;

КЗ – кредиторська заборгованість.

Розмір власних оборотних коштів:

$$ВОК = ВК - НА, \quad (2.14)$$

де ВК – власний капітал;

НА – необоротні активи.

Він показує, яку кількість власних коштів вкладено в фінансування оборотних коштів

Занесемо результати до табл. 2.4.

Показники платоспроможності і ліквідності

Показник	2019 рік	2020 рік
Загальний коефіцієнт покриття	0,998	0,989
Поточний коефіцієнт покриття	0,747	0,9650
Показник співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,817	1,719
Розмір власних оборотних коштів	10	34,8

Отже, аналізуючи показники можна зробити висновки:

протягом 2019-2020 років підприємство не могло вчасно відповідати за своїми поточними зобов'язаннями, оскільки нормативним показником є значення 0,5. В результаті аналізу, отримали значення загального коефіцієнту покриття, які далекі від нормативного, але за рік діяльності спостерігається незначна динаміка до зближення значення показника в сторону до нормативного.

поточний коефіцієнт покриття свідчить про нездатність підприємства швидко погасити свої поточні зобов'язання, оскільки нормативне значення більше 1, тобто у підприємства немає достатньої кількості коштів для погашення своїх поточних зобов'язань, а це свідчить про наявність фінансового ризику і загрози банкрутства.

отримані дані співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості показують, що вони відповідають нормативним значенням, оскільки в 2019 році показник склав 0,817, але вже в 2020 році цей показник складає 1,719, що позитивно впливає на діяльність підприємства;

дані показують, що обсяг доступного власного оборотного капіталу є позитивними в діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд».

Розрахуємо групу показників фінансової стійкості.

Показники даної групи дозволяють виявити рівень фінансового ризику, пов'язаного зі структурою джерел формування капіталу підприємства, відповідно і ступінь його фінансової стабільності в процесі майбутнього розвитку.

Коефіцієнт автономії (норматив $\geq 0,5$):

$$K_4 = \frac{BK}{Б}; \quad (2.15)$$

де Б – баланс.

Показує, в якій мірі обсяг використовуваних підприємством активів сформований за рахунок власного капіталу і наскільки воно незалежно від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансування (норматив < 1):

$$K_5 = \frac{ПК}{BK}; \quad (2.16)$$

де ПК – позиковий капітал.

Характеризує обсяг залучених позикових коштів на одиницю власного капіталу, тобто ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Показник поточної заборгованості:

$$K_6 = \frac{ПЗ}{Б}; \quad (2.17)$$

Характеризує частку короткострокового позикового капіталу в загальній сумі капіталу.

Результати розрахунків занесемо до табл. 2.5.

За результатами розрахунків можна зробити наступні висновки:

підприємство залежить від позикових коштів і нездатне фінансувати активи за рахунок власних коштів;

за коефіцієнтом фінансування можна зробити висновок, що підприємство не є фінансово стабільним, тобто підприємство залежне від

зовнішніх джерел фінансування. В 2020 році на кожен гривню зобов'язань припадає 63,96 гривні власного капіталу (нерозподіленого прибутку);

позикова частка короткострокового позикового капіталу в загальній сумі капіталу складає 0,985 в 2020 році;

Таблиця 2.5

Показники фінансової стійкості

Показник	2019 рік	2020 рік
Коефіцієнт автономії	0,0100	0,0154
Коефіцієнт фінансування	99,36	63,96
Показник поточної заборгованості	0,990	0,985

Проведемо аналіз третьої групи показників – показники оборотності коштів.

Дані показники характеризують наскільки швидко сформовані активи, капітал і його окремі елементи обертаються в процесі господарської діяльності. Розрахуємо показник оборотності активів:

$$K_7 = \frac{B}{\bar{A}}; \quad (2.18)$$

де B – виручка;

\bar{A} – середньорічна вартість активів.

Свідчить про швидкість оборотності активів протягом року і характеризує ефективність використання підприємством всіх наявних ресурсів незалежно від джерел їх залучення. Цей коефіцієнт показує скільки разів на рік (число обертів) здійснюється повний цикл виробничо-збутової діяльності або скільки грошових одиниць реалізованої продукції припадає на одну грошову одиницю активів.

Показник оборотності дебіторської заборгованості:

$$K_8 = \frac{B}{\overline{ДЗ}}; \quad (2.19)$$

де $\overline{ДЗ}$ – середньорічна дебіторська заборгованість.

Показує наскільки швидко підприємство одержує платежі за рахунками дебіторів, а саме, скільки разів в середньому на рік дебіторська заборгованість перетворювалася в кошти.

Період обороту дебіторської заборгованості:

$$K_9 = \frac{360\text{дн}}{K_8}; \quad (2.20)$$

Показник оборотності кредиторської заборгованості:

$$K_{10} = \frac{C/C}{\overline{КЗ}}; \quad (2.21)$$

де C/C – собівартість;

$\overline{КЗ}$ – середньорічна кредиторська заборгованість.

Показує, скільки потрібно оборотів для оплати виставлених підприємству рахунків і векселів, тобто як швидко підприємство погашає свої зобов'язання перед кредиторами.

Період обороту кредиторської заборгованості:

$$K_{11} = \frac{360\text{дн}}{K_{10}}; \quad (2.22)$$

Проаналізувавши кожен із показників, можна сказати, що в 2020 році на кожну гривню залучених коштів було реалізовано продукції на суму 1,32 гривні. За 2020 рік дебіторська заборгованість в середньому 2 рази на рік

перетворювалась в кошти. Проте для оплати виставлених рахунків підприємству необхідно 2.5 оборотів для того, щоб погасити свої зобов'язання перед кредиторами.

Результати розрахунків відображені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Показники оборотності коштів

Показник	2020 рік
Показник оборотності активів	1,32
Показник оборотності дебіторської заборгованості	2
Період обороту дебіторської заборгованості	192
Показник оборотності кредиторської заборгованості	2,5
Період обороту кредиторської заборгованості	145

Остання група показників, яка аналізується – це показники рентабельності.

Дані показники характеризують здатність підприємства генерувати необхідний прибуток в процесі своєї господарської діяльності і визначають загальну ефективність використання активів і вкладеного капіталу.

Показник рентабельності активів характеризує рівень чистого прибутку, що генерується всіма активами підприємства, що знаходяться у використанні і розраховується за формулою:

$$K_{12} = \frac{\text{ЧП}}{A} \times 100\%; \quad (2.23)$$

де ЧП – чистий прибуток.

Характеризує рівень чистого прибутку, що генерується всіма активами підприємства, що знаходяться у використанні.

Показник рентабельності власного капіталу. Цей показник характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в підприємство. Зміна цього показника відбивається на котируваннях акцій суб'єкта господарювання

на фондових біржах. Він також часто порівнюється з можливим отриманням доходу від вкладення коштів в цінні папери або з відсотками за вкладом в банку і розраховується за формулою:

$$K_{13} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ВК}} \times 100\%; \quad (2.24)$$

Показник рентабельності продажів характеризує прибутковість операційної діяльності і розраховується за формулою:

$$K_{14} = \frac{\text{ЧП}}{\text{В}} \times 100\%; \quad (2.25)$$

Занесемо результати розрахунків до табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Показники рентабельності

Показник	Од. виміру	2020 рік	
Показник рентабельності активів	%	1,35	
Показник рентабельності власного капіталу	%	98,21	
Показник рентабельності продажів	%	2019 рік	2020 рік
		0,53	1,02

Аналізуючи табл. 2.7, бачимо, що в 2020 році показник рентабельності характеризує рівень прибутку, що генерується всіма активами підприємства. Показник рентабельності власного капіталу характеризує позитивний рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в підприємство, оскільки в 2020 році кожна залучена гривня дозволила отримати 98,21% чистого прибутку. Показник рентабельності продажів за 2019-2020 рр. також характеризується позитивною динамікою до зростання, від 0,53% прибутковості до 1,02%.

2.3. Аналіз ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві

У сучасній економіці роль інновацій значно зростає. Це викликано тим, що в ринковій економіці інновації являють собою зброю конкуренції, тому що інновація веде до зниження собівартості, до зниження цін, до зростання прибутку, до створення нових потреб, до припливу грошей, до підвищення іміджу (рейтингу) виробника нових продуктів, до відкриття і захоплення нових ринків, у тому числі зовнішніх.

Бажання підприємств отримати прибуток зумовлює необхідність здійснення різноманітних видів діяльності, серед яких однією із найважливіших та найризикованіших є інноваційна. Здійснення інноваційної діяльності зумовлює появу певних результатів, які характеризують ефективність її здійснення. Разом з тим ефективність будь-якої діяльності залежить значною мірою від ефективності управління нею. Саме тому досить важливим є визначення ефективності управління інноваційною діяльністю з метою залучення додаткових фінансових ресурсів та визначення напрямів підвищення ефективності її здійснення [21].

Найбільш визнаною протягом останніх років та ефективною організаційною формою розвитку конкурентоспроможного бізнесу в інноваційній сфері є об'єднання суб'єктів інноваційної діяльності в регіональні інноваційні кластери (промислових компаній, дослідних центрів, наукових установ, органів державного управління тощо) на базі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, пов'язаних між собою технологічним ланцюжком [1]. Мова йде, у першу чергу, про інноваційний кластер, який через взаємодію його учасників і розвиток конкуренції сприяє динамічному соціально-економічному розвитку території або групи територій, на яких він розташований, і підвищує їхню життєздатність. У подібному трактуванні щодо кластера справедлива думка про те, що він є осередком найбільш ефективних і взаємопов'язаних видів економічної діяльності, сукупності

взаємозалежних груп підприємств, що успішно функціонують та утворюють золотий перетин всієї економічної системи держави й забезпечують конкурентні позиції на національному та світовому ринках. У свою чергу, регіони також можуть бути об'єднані у кластери, якщо будуть згруповані на основі здійсненого кластерного аналізу. До того ж, погоджуючись із думкою академіка Амоші О. І. [1], важливо підкреслити, що на організацію кластерів потрібно дивитися не у вузькогалузевому аспекті, а ширше – як на об'єднання підприємств, що належать до різних галузей, але працюють спільно над створенням і впровадженням інновацій.

В Україні сформувалися об'єктивні умови для позитивних змін у розвитку економіки. Застосування кластерного підходу у країні є необхідним підґрунтям для відродження вітчизняного виробництва, підвищення ефективності інноваційного розвитку регіонів, досягнення високого рівня та конкурентоспроможності економіки [58].

Значна перевага кластерного аналізу в тому, що він дозволяє здійснити розподіл об'єктів не за одним параметром, а за цілим набором ознак. Крім того, кластерний аналіз, на відміну від більшості математико-статистичних методів, не накладає ніяких обмежень на вид розглянутих об'єктів і дозволяє розглядати безліч вихідних даних практично довільної природи [6].

Це має велике значення, наприклад, для прогнозування ситуації інноваційного розвитку регіонів, якщо показники мають різні розміри, різні масштаби та різні одиниці вимірювання, що утруднює застосування традиційних економетричних підходів.

Розглянувши основні особливості механізму здійснення інноваційної діяльності підприємствами був проведений кластерний аналіз регіонів щодо кількості інноваційно активних підприємств України в 2020 році.

Вихідні дані для проведення кластерного аналізу регіонів України щодо кількості інноваційно активних підприємств наведені в табл. 2.8.

Для класифікації регіонів України було використано агломеративний ієрархічний метод кластеризації Уорда із використанням евклідової відстані,

що є однією з найбільш використовуваних метрик у кластерному аналізі, оскільки вона відповідає інтуїтивним уявленням про близькість і своєю квадратичною формою відповідає класичним статистичним конструкціям.

Таблиця 2.8

Вихідні дані для здійснення кластерного аналізу
регіонів України у 2020 році

№ з/п	Області	Кількість інноваційно активних промислових підприємств	Зміна порівняно з 2019 роком
1	2	3	4
1	Вінницька	28	3
2	Волинська	11	-3
3	Дніпропетровська	64	-7
	Донецька	27	4
5	Житомирська	24	5
6	Закарпатська	9	-3
7	Запорізька	47	11
8	Івано-Франківська	22	-6
9	Київська	41	-13
10	Кіровоградська	20	-6
11	Луганська	11	6
12	Львівська	44	0
13	Миколаївська	22	8
14	Одеська	33	8
15	Полтавська	32	2
16	Рівненська	20	12
17	Сумська	23	-2
18	Тернопільська	29	9
19	Харківська	116	-3
20	Херсонська	13	-1
21	Хмельницька	10	-1
22	Черкаська	30	1
23	Чернівецька	7	-2
24	Чернігівська	11	-4
25	м.Київ	88	-13

Використовуючи метрику евклідової відстані, можна отримати симетричну матрицю відстаней, що є основою для кластерного аналізу.

У результаті застосування агломеративного ієрархічного методу Уорда було отримано дендрограму – дерево об'єднань кластерів із областями України на вертикальній осі та шкалою відстаней на горизонтальній осях.

Результати кластерного аналізу наведені на рис. 2.1.

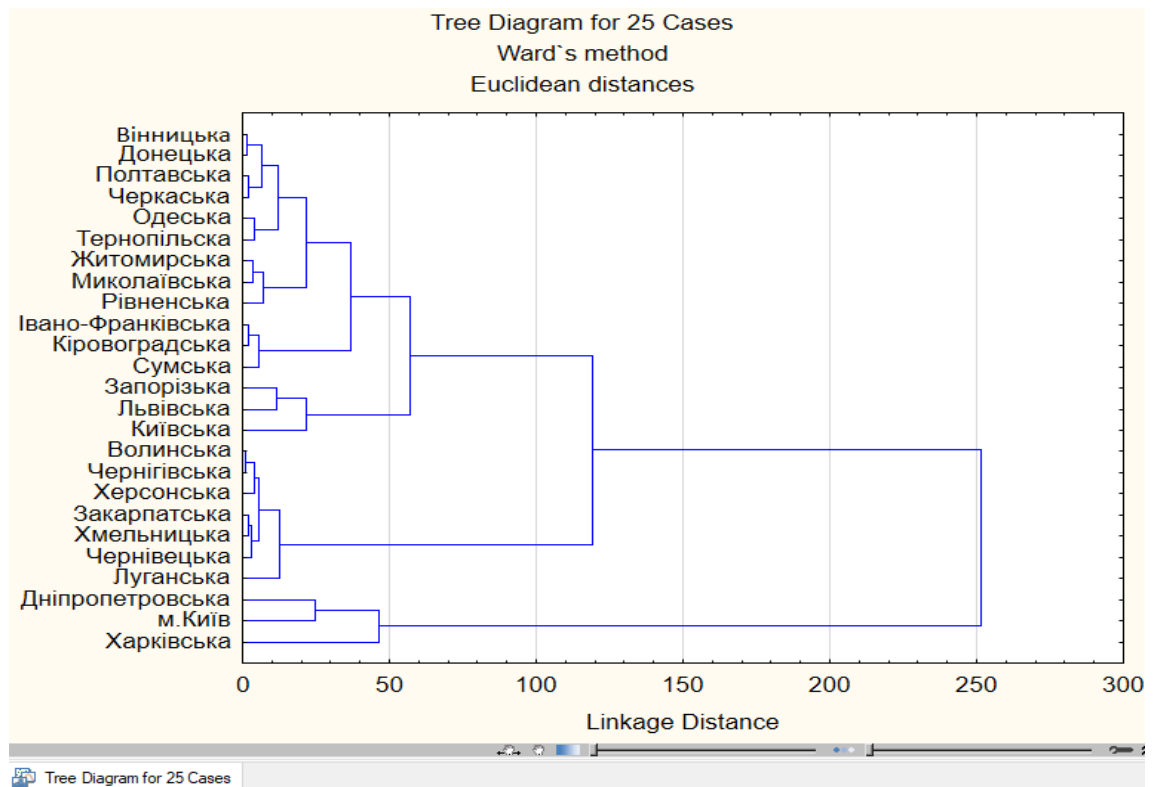

Рис. 2.1. Результати кластерного аналізу регіонів України за кількістю інноваційно активних промислових підприємств

На дендограмі наглядно представлено об'єднання регіонів у кластери. Якщо умовно «розрізати» дендрограму на рівні 100, то одержимо три кластери (регіони України за кількістю інноваційно активних промислових підприємств).

У перший кластер увійшли 15 регіонів: Вінницька, Донецька, Полтавська, Черкаська, Одеська, Тернопільська, Житомирська, Миколаївська, Рівненська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Сумська, Запорізька, Львівська, Київська області.

У другий кластер увійшли 7 регіонів: Волинська, Чернігівська, Херсонська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька, Луганська області.

У третій кластер увійшли 3 регіони: Дніпропетровська, Харківська області та місто Київ.

За результатами аналізу, можна сказати, що найбільшим кластером виявся перший кластер і його можна віднести до середнього рівня за регіональною кількістю інноваційно активних промислових підприємств.

Другий кластер – це наступний кластер за кількістю регіонів. Цей кластер можна віднести до низького рівня за регіональною кількістю інноваційно активних промислових підприємств.

Третій кластер – це найменший кластер за кількістю регіонів. Необхідно відмітити, що цей кластер потрібно віднести до високого рівня за регіональною кількістю інноваційно активних промислових підприємств.

Для другого кластеру необхідно збільшувати кількість інноваційно активних промислових підприємств, тим самим використовувати стратегії інноваційного розвитку регіонів, які використовуються для інноваційно активних промислових підприємств в інших регіонах. Тобто, необхідно збільшувати кількість підприємств, які будуть здійснювати інноваційну діяльність в даному кластері.

Для першого кластеру необхідно збільшувати кількість інноваційно активних промислових підприємств, використовуючи практичний досвід підприємств, які входять до третього кластеру. Впроваджувати інноваційну діяльність на промислових підприємствах, застосовувати інноваційні моделі розвитку промислових підприємств, впроваджувати стратегії ведення діяльності, які дозволять збільшити кількість інноваційно активних промислових підприємств.

Для третього кластеру необхідно впроваджувати інновації, інноваційний розвиток та інноваційну діяльність на промислових підприємствах. Для підприємств, які вже є інноваційно активними необхідно продовжувати впроваджувати і вдосконалювати процеси на підприємствах.

Підприємство ТОВ «ВК Гермес Буд» здійснює свою діяльність впродовж 2 років та 3 місяців.

Серед переваг підприємства необхідно виділити наступне:

власний парк техніки, як наслідок - ціни від виробника;

гарантія якості на всіх етапах виробництва та гарантія надання високоякісних послуг;

професійна консультація та допомога фахівців при зверненні щодо виробництва певної продукції або надання послуг;

доставка різними способами, оскільки підприємство співпрацює зі всіма популярними службами доставки в Україні;

виконання замовлень точно в строк, на підприємстві відстежується налагоджений процес, тому що працює кілька бригад співробітників.

Високий технічний рівень і складність виробів, що зростають, зростаючі вимоги до якості продукції з боку споживачів та екологічності виробництва безперервно висувають зростаючі вимоги до вдосконалення технологій виробництва на підприємстві та впровадження нового, прогресивного обладнання на підприємстві.

Підприємство поступово змінює застаріле обладнання для вдосконалення технологій виробництва, оскільки старе обладнання неможливо відновити або ж воно зазнало свого повного зношення.

Аналізуючи інноваційну діяльність підприємства, можна стверджувати, що керівні ланки недостатньо активно займаються активізацією інноваційної діяльності, оскільки підприємство немає стратегії інноваційного розвитку, що негативно характеризує підприємство.

Підприємство здійснювало інноваційну діяльність за рахунок частини вільних коштів, внаслідок використання частини чистого прибутку підприємства.

В табл. 2.9 здійснений аналіз щодо витрат підприємства на інноваційну діяльність.

Аналіз витрат на інноваційну діяльність за 2019-2020 рр.

№ з/п	Показники	Од. виміру	Період		Зміни	
			2019	2020	в абс. виразі (+,-)	Тпр, %
1	Внутрішні НДР	тис. грн.	0,2	0,1	-0,1	-50,0
2	Зовнішні НДР	тис. грн.	0,3	0,2	-0,1	-33,3
3	Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	тис. грн.	0,7	19,8	19,1	2728,6
4	Придбання інших зовнішніх знань	тис. грн.	0,2	0,3	0,1	50,0
5	Інші витрати	тис. грн.	0,3	0,7	0,4	133,3
6	Всього	тис. грн.	1,7	21,1	19,4	1141,2

В результаті аналізу видно, що внутрішні та зовнішні науково-дослідні роботи (НДР) зменшалися в 2020 році на 0,1 тис. грн.. Показник придбання машин, обладнання та програмного забезпечення збільшився на 19,1 тис. грн., що у відносному виразі склало збільшення на 2728,6%, це говорить про позитивну динаміку. Також збільшилися витрати на придбання інших зовнішніх знань та збільшилися інші витрати на інноваційну діяльність підприємства на 50% та 133,3% відповідно у порівнянні з 2019 роком. Загальні витрати збільшилися на 19,4 тис. грн., що у відносному значенні порівняно з 2019 роком відображає збільшення витрат на 1141,2%.

На основі цих даних було побудовано гістограму (рис.2.2) для наочного відображення результатів інноваційної діяльності підприємства за 2019-2020 роки.

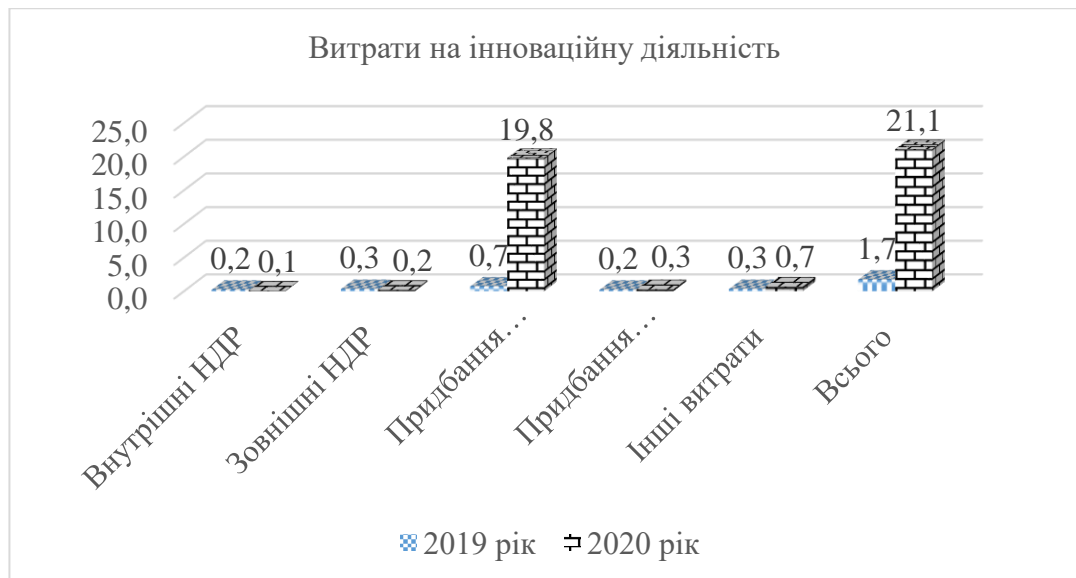

Рис. 2.2. Результати інноваційної діяльності підприємства за 2019-2020 роки

На круговій діаграмі відображено структурний аналіз за напрямками витрат на інноваційну діяльність в залежності від загальних витрат на інноваційну діяльність в 2019 році (рис. 2.3).

На круговій діаграмі видно, що на фінансування внутрішніх НДР було витрачено 11,76% від загальних витрат на інноваційну діяльність; на фінансування зовнішніх НДР – 17,65%; на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 41,18%; на придбання інших зовнішніх знань – 11,76%; на інші витрати – 17,65%.

Аналогічно зробимо структурний аналіз за напрямками витрат на інноваційну діяльність в залежності від загальних витрат на інноваційну діяльність в 2020 році (рис.2.4)

На круговій діаграмі відображено, що на фінансування внутрішніх НДР було витрачено 0,47% від загальних витрат на інноваційну діяльність; на фінансування зовнішніх НДР – 0,95%; на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 93,84%; на придбання інших зовнішніх знань – 1,42%; на інші витрати – 3,32%.

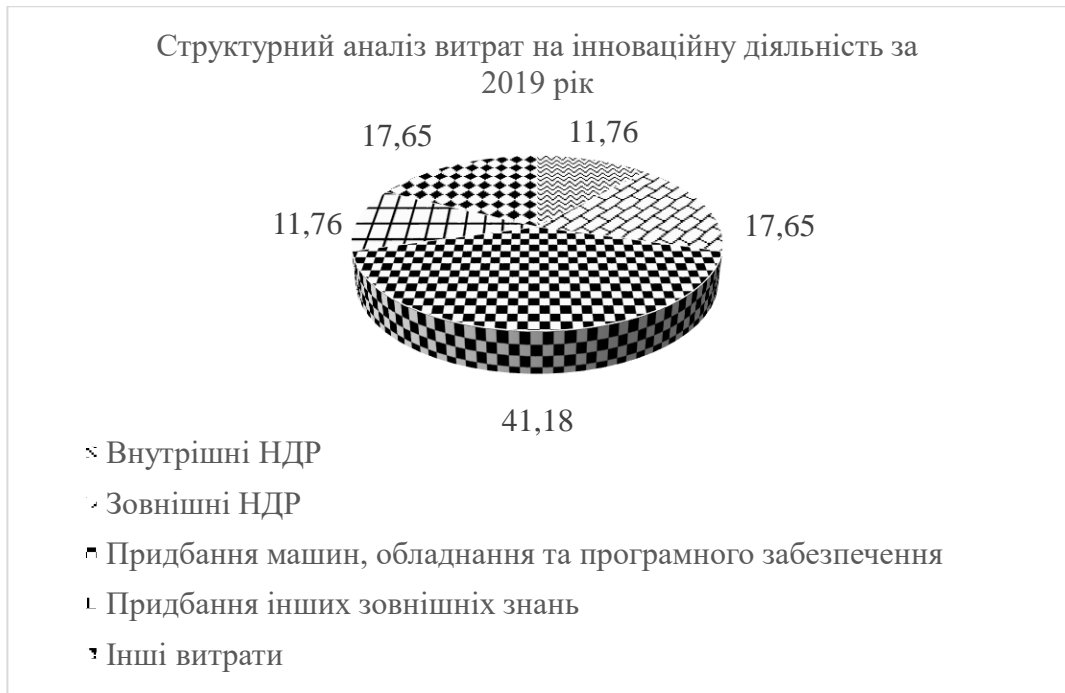

Рис. 2.3. Структурні витрати за напрямками інноваційної діяльності у 2019 році

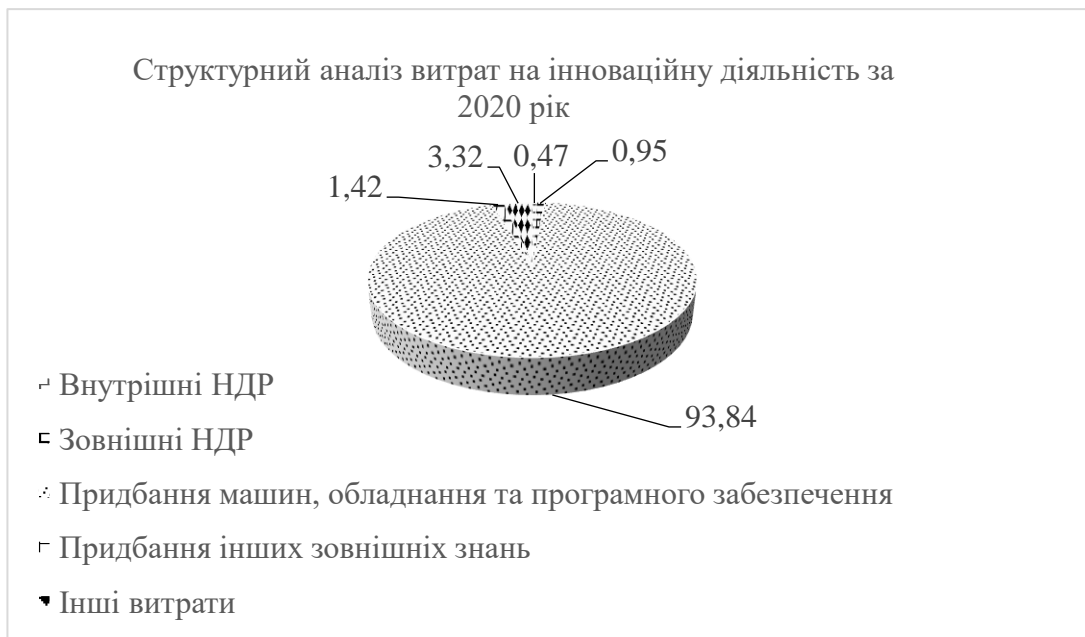

Рис. 2.4. Структурні витрати за напрямками інноваційної діяльності у 2020 році

На сьогоднішній день підприємство ТОВ «ВК Гермес Буд» здійснює інноваційну діяльність на початковому етапі за допомогою технічних нововведень систематично замінюючи застаріле, малопродуктивне обладнання на більш сучасне, з програмним управлінням.

Тільки за останні роки компанія придбала п'ятикоординатні обробні центри:

«SPINNER»;

«MAZAK».

Обробний центр представлений ультрапрецизійними верстатами Spinner, що мають допуск вимірювальної системи 0,1 мкм, це дозволяє виконувати високоточну обробку. На верстатах обробляються загартовані деталі твердістю більше 60HRC з максимальним діаметром 120 мм і довжиною 400 мм. Верстати мають протишпіндель і укомплектовані роботом-маніпулятором, що дає змогу виготовляти складні деталі за одну операцію в автоматичному режимі [52].

Обробний центр «Spinner» представлений на рис. 2.5.

Верстат забезпечує універсальне застосування, економлячи час, який витрачається на наладку або забезпечуючи похилу обробку по трьом сторонам під будь-якими кутами.

Mazak» виробляє широку лінійку горизонтальних обробних центрів з різними типорозмірами столів (від 400 мм до 1250 мм) для вирішення будь-яких виробничих завдань. Доступні опціональні пакети для роботи з видами матеріалів, що важко обробляються. Оптимальна ціна на обробний центр такого типу та його висока якість, що гарантує неперевершену продуктивність, забезпечують високу популярність обробних центрів у всьому світі.

Безліч інтелектуальних функцій роблять роботу оператора виключно простою та забезпечують оптимально високу потужність обладнання. Горизонтальний обробний центр з числовим програмним управлінням (ЧПУ) постійно покращується та вдосконалюється розробниками. Це підтверджують і оператори верстатів, стверджуючи, що їхня робота стає більш продуктивною.

Серед переваг верстата необхідно виділити концепцію «Зроблено в одному» це принцип, згідно з яким усі операції металообробки, починаючи від установки заготівлі та закінчуючи фінішною обробкою, здійснюються на одному верстаті.

Це надає такі конкурентні переваги:

скорочення часу виробничого циклу;

підвищена точність обробки;

зменшення площі, що займає обладнання та як наслідок зменшення витрат;

зменшення числа операторів та покращення виробничих умов;

екологічна безпека обладнання [51].

Отже, застосування цієї концепції несе у собі як модернізацію процесу виробництва, а й збільшення можливостей повного управління.

Зображення обробного центру представлено на рис. 2.6.

Рис. 2.5. Обробний центр «Spinner»

Рис. 2.6. Обробний центр «Mazak»

Підприємство ТОВ «ВК Гермес Буд» модернізує токарне обладнання, за рахунок придбання токарного верстата з ЧПУ «MASTURN».

Універсальний токарний верстат з ЧПУ «MASTURN» призначений для точних токарних операцій штучного та дрібносерійного виробництва. Головною операцією обробки є обробка зовнішніх, торцевих та внутрішніх поверхонь, складної за формою деталей, а також виготовлення зовнішньої та внутрішньої, циліндричної та конусної різьби [63].

Підвищена точність верстата відповідає стандарту ISO 1708

Перевагами цього верстата є:

велика точність, продуктивність, звичайне обслуговування;

постійна швидкість нарізування, що забезпечує якість обробленої деталі;

графічна симуляція роботи;

обробку можна проводити в ручному режимі як на стандартному звичайному токарному верстаті, так і в автоматичному циклі за допомогою системи ЧПУ, що діє на основі інших циклів;

умови нарізування та геометричні форми деталі вводяться за допомогою клавіатури в систему керування та в ній автоматично обробляються [63].

Токарний верстат з ЧПУ «MASTURN» представлений на рис. 2.7.

Рис. 2.7. Токарний верстат з ЧПУ «MASTURN»

В майбутніх періодах, підприємству доцільно повністю замінити застаріле устаткування, щоб максимізувати прибуток підприємства та мінімізувати витрати на виробництво продукції.

Підприємство ТОВ «ВК Гермес Буд» здійснює діяльність на регіональному ринку, оскільки серед своїх споживачів основна частина підприємства міста Харкова, таких як:

ТОВ «Малинівський склозавод»;

ВАТ «П'ятий елемент» (мережа супермаркетів «Пятерочка»);

ТОВ «НПСЦ» Харківський народний архів;

ВАТ «Турбоатом»;

ЗАТ «Колос»;

ТОВ «Наша Олія» та ін.

Одержання підприємцем прибутку за рахунок реалізації ефективної інновації діяльності прямо відповідає цільовій функції будь-якого комерційного господарюючого суб'єкта. Цей збіг служить стимулом для підприємця до нових інновацій; спонукає його постійно вивчати попит, удосконалювати організацію маркетингової діяльності, застосовувати більш сучасні прийоми управління фінансами [21].

В подальшому підприємству необхідно розробляти певний комплекс щодо дій інноваційного розвитку відповідно до обраного алгоритму здійснення інноваційної діяльності, оскільки за відсутності напрямку здійснення інноваційної діяльності підприємство втрачає потенційні вигоди. Підприємству необхідно удосконалювати ефективність інноваційної діяльності в пріоритетних напрямках, які були визначені керівною ланкою підприємства.

Висновки до 2 розділу

На сучасному етапі розвитку економіки України забезпечення ефективного функціонування підприємств потребує постійного підвищення конкурентоспроможності їх продукції та процесів, оптимального використання виробничого потенціалу, гнучкого реагування на зміни у зовнішньому середовищі.

В роботі надано загальну характеристику ТОВ «ВК Гермес Буд», визначено основні види діяльності підприємства, пріоритетні напрями розвитку, надано коротку характеристику та проаналізовано організаційну структуру, оцінено фінансовий стан підприємства та проведений аналіз ефективності здійснення інноваційної діяльності на підприємстві.

Щоб оцінити фінансовий стан ТОВ «ВК Гермес Буд» було проведено фінансово-економічний аналіз, виконаний на основі даних фінансової звітності, а саме: форми №1-мс «Баланс» та форми №2-мс «Звіт про фінансові результати».

На основі техніко-економічного аналізу були проаналізовані показники

діяльності підприємства, їх зміни в порівнянні з попереднім роком в абсолютному та відносному виразах. Для більш детального аналізу були розраховані наступні показники: продуктивність праці, матеріаловіддача, матеріалоємність, фондівіддача, фондоємність в 2019-2020 рр. Всі результати розрахунків були представлені у вигляді таблиць.

На основі даних фінансової звітності був проведений фінансовий аналіз діяльності підприємства. За результатами фінансового аналізу були отримані дані щодо вертикального та горизонтального аналізу активів і пасивів підприємства, була виявлена взаємозалежність та вплив змін за кожною зі статей балансу на загальне економічне становище підприємства.

Для більш детального фінансового аналізу були розраховані наступні групи фінансових показників: показники платоспроможності і ліквідності, показники фінансової стійкості, показники оборотності коштів, показники рентабельності. Всі результати розрахунків представлені у вигляді таблиць.

Був проведений кластерний аналіз інноваційної діяльності підприємств в 2020 році по регіонах України за показником кількості інноваційно активних промислових підприємств. Результати кластерного аналізу були представлені на рис. 2.1.

В ході дослідження виділено 3 кластери. Для кожного кластеру було встановлено кількість регіонів, які входять до одного кластеру. За результатами кластерного аналізу були виділені наступні кластери: найбільший, середній та найменший. За кожним кластером було надано характеристику щодо показника кількості інноваційно активних підприємств в кожному кластері та надано стисло характеристику.

Було здійснено аналіз витрат на інноваційну діяльність за 2019-2020 рр., результати якого представлено у вигляді таблиць. Також був проведений структурний аналіз за напрямками витрат на інноваційну діяльність в залежності від загальних витрат на інноваційну діяльність в 2019 та 2020 році. Результати були представлені у вигляді графічних зображень.

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ВК ГЕРМЕС БУД»

3.1. Пропозиції щодо організації процесу управління інноваційною діяльністю підприємства

Інноваційна діяльність в умовах високої конкуренції має важливе значення, адже вона сприяє розвитку підприємства, підвищенню ефективності його ресурсного потенціалу, забезпеченню стабільності функціонування на ринку та відповідності його роботи до вимоги ринку [14].

За рахунок того, що в теперішніх умовах підприємствам здійснювати свою діяльність набагато складніше, через поширення вірусу COVID-19 у всьому світі, то підприємства втрачають досить велику частину ринку, споживачів та відповідно велику частку прибутку.

Для мінімізації цих витрат на підприємствах необхідно швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища, акцентувати свої дії на активізацію інноваційної діяльності та розвитку.

Проблеми управління інноваційною діяльністю на підприємствах, які хочуть бути конкурентоспроможними в нинішніх умовах, виходять на передній план. Впоратися з ними на порядок важче великим підприємствам, які давно закріпилися на ринку, оскільки інноваційна діяльність передбачає процеси, які не завжди можна чітко описати та процедурно виміряти, оскільки мова йде про створення моделі розвитку, яка сприяє всім механізмам підприємства покращувати свою діяльності.

В таких умовах підприємствам необхідно проводити комплексне оцінювання ефективності здійснення інноваційної діяльності. Це пов'язано з тим, що якісні управлінські рішення можливі лише за умови їх прийняття за результатами проведення оцінки ефективності інноваційної діяльності та визначення «вузьких місць» та напрямів подальшої роботи в сфері

інноваційної діяльності, що дозволить значно підвищити рівень підприємства та показати стрімке зростання фінансових показників та підприємства загалом.

На даний період часу, у своїй діяльності підприємство ТОВ «ВК Гермес Буд» не досить ефективно здійснює інноваційну діяльність на підприємстві.

У впровадженні інновацій важливі всі аспекти та напрямки, в яких відбувається інноваційна діяльність, починаючи від таких аспектів як маркетинг та закінчуючи екологією.

За рахунок того, що основним видом економічної діяльності підприємства є механічне оброблення металевих виробів, одними із ключових напрямів є: екологічний та технологічний.

Внаслідок того, що підприємство здійснює свою діяльність на ринку B2B та B2C – маркетинговий напрям також є не менш значущим.

Для підприємства вважається доцільно розглянути п'ять напрямів здійснення інноваційної діяльності.

Серед цих п'яти напрямів виділяємо наступні:

технологічний;

екологічний;

маркетинговий;

інвестиційний;

організаційний.

Наступним етапом необхідно визначити відповідальних виконавців, які будуть робити аналіз за кожним напрямом.

На даному етапі необхідно визначити виконавців, які будуть здійснювати аналіз внутрішніми силами підприємства.

Для цього необхідно сформувати команду, до складу якої увійдуть працівники керівної ланки, а саме це будуть: директор; бухгалтер; маркетинго-економіст; начальник комерційного відділу; начальник відділу виробництва.

Підприємству ТОВ «ВК Гермес Буд» рекомендовано здійснювати аналіз за алгоритмом проведення інноваційної діяльності (рис. 3.1.).

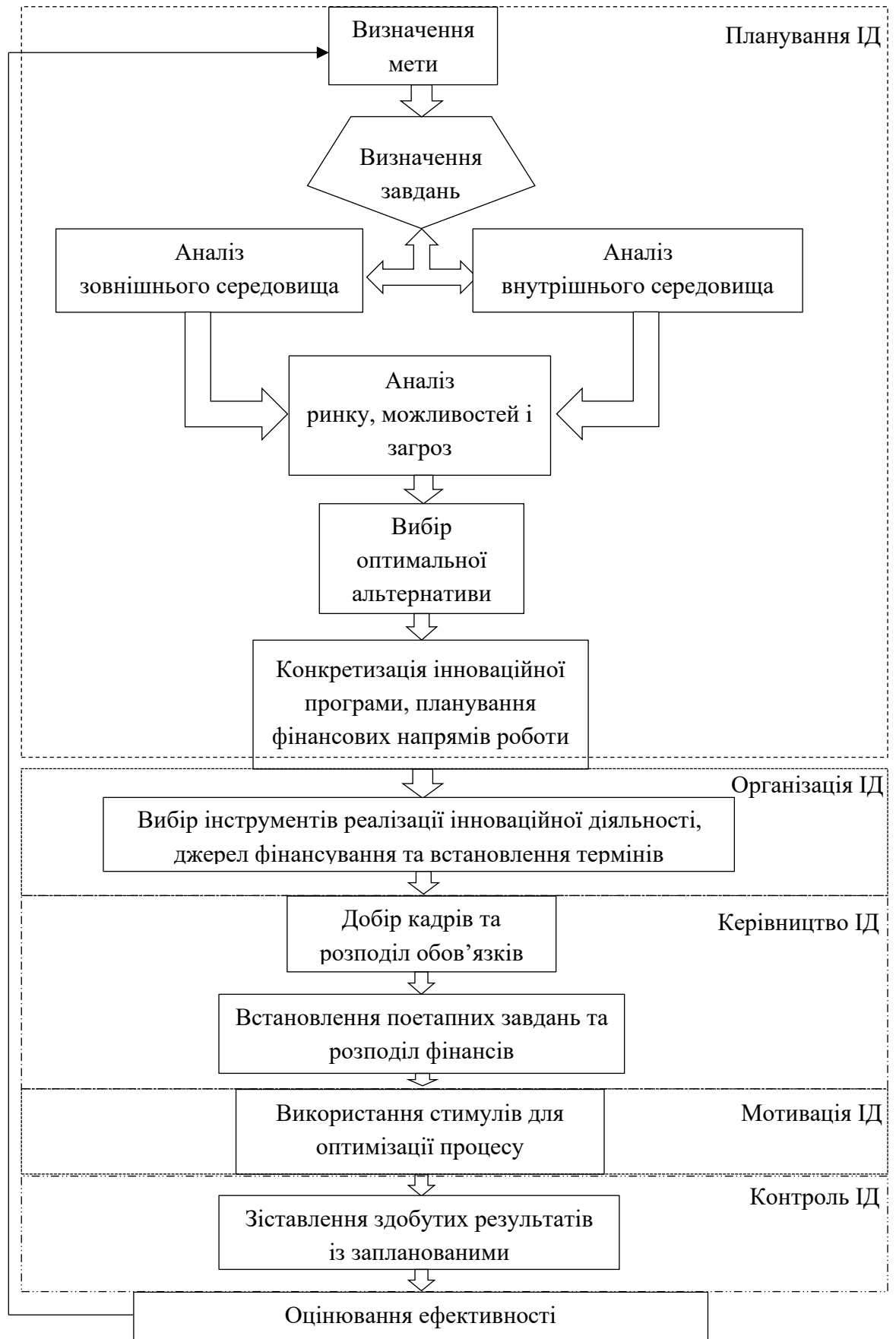

Рис. 3.1. Алгоритм здійснення інноваційної діяльності

Всього алгоритм складається з 6 основних рівнів: планування, організації, керівництва, мотивації, контролю та останнім рівнем доцільно вважати оцінювання ефективності здійснення інноваційної діяльності, оскільки він на пряму залежить від попередніх рівнів та етапів.

Для того щоб визначити, хто із виконавців був відповідальний за певний етап аналізу необхідно сформулювати табл. 3.1, в якій доцільно відобразити виконавців певного етапу аналізу та тривалість аналізу.

Таблиця 3.1

Розподіл виконавців за етапами та тривалістю аналізу

Назва етапу	Тривалість виконання, днів	Виконавці
1	2	3
Визначення мети	3	Директор, бухгалтер
Визначення завдання	2	Директор
Аналіз зовнішнього середовища	3	Маркетолог-економіст
Аналіз внутрішнього середовища	3	Маркетолог-економіст
Аналіз ринку, можливостей і загроз	6	Начальник комерційного відділу, маркетолог-економіст
Вибір оптимальної альтернативи	5	Директор, бухгалтер, начальник комерційного відділу
Конкретизація інноваційної програми, планування фінансових напрямів роботи	9	Директор, бухгалтер, маркетолог-економіст, начальник комерційного відділу
Вибір інструментів реалізації інноваційної діяльності, джерел фінансування та встановлення термінів	14	Бухгалтер, маркетолог-економіст
Добір кадрів, розподіл функціональних обов'язків	5	Директор
Встановлення поетапних завдань та розподіл фінансів	3	Директор, бухгалтер
Використання стимулів для оптимізації процесу	3	Начальник відділу виробництва, начальник комерційного відділу

Закінчення табл. 3.1

1	2	3
Зіставлення здобутих результатів із запланованими	10	Директор, бухгалтер, маркетолог-економіст
Оцінювання ефективності	17	Директор бухгалтер

Аналіз ринку, його можливостей і загроз для підприємства доцільно проводити, використовуючи один із матричних методів – методу SWOT-аналізу. Цей метод дозволяє найбільш систематично підходити до аналізу, упорядковуючи як системні компоненти, так і встановлені взаємозв'язки між ними. Залежність між компонентами можна переглядати як статично так і в динаміці, що дасть більш обґрунтований висновок щодо аналізу і стану підприємства [70].

За рахунок SWOT-аналізу підприємство зможе сформувати ключові фактори успіху та виділити основні напрямки для розвитку підприємства в майбутньому.

До основних завдань SWOT-аналізу відносять:

виявлення можливостей, які відповідають ресурсам фірми;

визначення загроз і розробку заходів щодо знешкодження їх впливу;

виявлення сильних сторін фірми й зіставлення їх із ринковими можливостями;

визначення слабкостей фірми та розробка стратегічних напрямів їх подолання;

виявлення конкурентних переваг фірми та формування її стратегічних пріоритетів [37, с. 153].

Метод SWOT-аналізу підприємства це загальна схема, яку необхідно адаптувати до конкретних умов і щоразу вирішувати певні завдання. Найчастіше ці завдання є набір дій, вкладених у перетворення слабких сторін підприємства на сильні сторони; мінімізації загроз за рахунок ефективного використання можливостей; та розвитку сильних сторін.

Оскільки підприємство ТОВ «ВК Гермес Буд» знаходиться на ринку впродовж 2 років, можна говорити про те, командою, яка була сформована в середині підприємства, визначить тільки ключові аспекти за кожним із напрямків. В такій ситуації для підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд» для більш детального аналізу доцільно скористатися методом експертних оцінок за кожним із напрямків. За рахунок, експертних оцінок буде можливо виділити основні критерії, які впливають на здійснення інноваційної діяльності.

До аналізу доцільно залучити 10 експертів та провести дослідження методом експертних оцінок.

Щоб приймати обґрунтовані рішення у будь-якій сфері діяльності, необхідно спиратися на досвід, знання та інтуїцію фахівців. Для цього проводяться групові експертні оцінки – процедури отримання оцінки конкретної проблеми (питань) на основі думки фахівців (експертів) з метою подальшого ухвалення рішення (вибору).

Експертні оцінки, певною мірою, потрібні навіть тоді, коли до набору отриманих даних можуть застосовуватися класичні статистичні методи, оскільки експерт може судити про те, чи є ці дані репрезентативною випадковою вибіркою і, якщо це так, то який метод використати для аналізу цих даних. Це понукає для отримання як технічної, так і статистичної оцінки. інтерпретація особливо потрібна для набору даних, які малі за об'ємом чи дуже асиметричні [11].

Отримання достовірних експертних оцінок переважно ґрунтується на анкетних опитуваннях. Для цього необхідно коректно скласти анкети опитування експертів, яких залучають для дослідження чи проведення науково-технічної експертизи з певних питань [11].

Сутність експертних методик полягає в усередненні різними способами думок (суджень) спеціалістів-експертів з питань, що розглядаються, і вони достатньо ефективні в тих випадках, коли:

- відсутні статистичні дані про об'єкт чи галузь дослідження;
- об'єкт чи галузь дослідження доволі складний для формалізації,

існує значний фактор невизначеності, пов'язаний з майбутнім станом об'єкт чи галузі дослідження і у деяких інших ситуаціях [11].

Основні етапи групового експертного оцінювання доцільно проводити за етапами, які відображено на рис. 3.2.

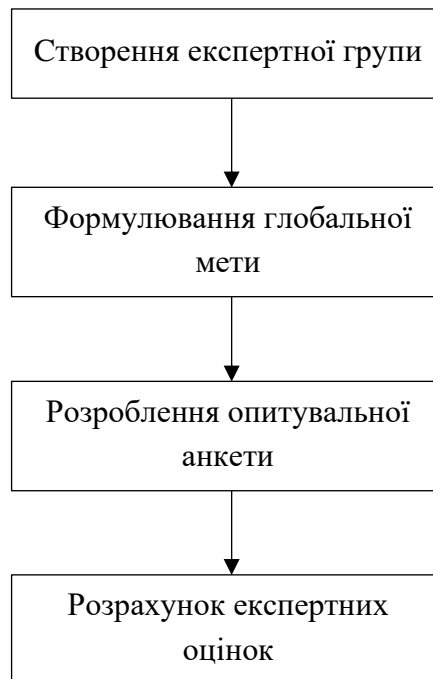

Рис. 3.2. Основні етапи групового експертного оцінювання,[11]

Проаналізуємо кожен етап більш детально.

Першим етапом є створення експертної групи.

Для організації проведення експертного оцінювання створюються експертні (робочі) групи, до функції яких входять проведення опитування, обробка матеріалів і аналіз результатів групового експертного оцінювання. Робоча група назначає експертів, які дають відповіді на поставлені питання, що стосуються стану певного об'єкта (сфери) досліджень, перспектив розвитку певної галузі тощо. Кількість експертів, які залучаються для дослідження, може коливатися від 10 до 150 спеціалістів, залежно від складності досліджуваного об'єкта чи галузі.

Другий етап – формулювання глобальної мети. Перед організацією опитування експертів необхідно уточнити основні напрямки розвитку об'єкта досліджень, а також скласти матрицю, що відображає генеральну мету, підмету і засоби її досягнення. При цьому в ході попереднього аналізу спільно з робочою групою визначають найбільш важливу мету та підмету для вирішення поставленого завдання. Під засобом досягнення мети розуміється напрямок наукових досліджень і розробок, результати яких можуть бути використані для її досягнення. Напрямки наукових досліджень розробок не повинні пересікатися один з іншим.

Третім етапом є розроблення опитувальної анкети. Розроблення полягає у визначенні питань, які будуть запропоновані експертам для дослідження. Форма питання може бути розроблена в вигляді таблиць, зміст повинен визначатися специфікою об'єкта чи галузі, що досліджуються. При цьому питання повинні бути складені за певною структурно-ієрархічною схемою. При проведенні опитування експертів необхідно забезпечити однозначність розуміння окремих питань, а також незалежність суджень експертів.

Четвертий етап – розрахунок експертних оцінок. Необхідно провести обробку отриманих даних експертного оцінювання, які характеризують узагальнену думку і ступінь погодженості індивідуальних оцінок експертів. Обробка даних експертів слугує вихідним матеріалом для синтезу прогнозних гіпотез і варіантів розвитку об'єкта галузі, досліджується.

При відборі експертів необхідно, щоб вони відповідали наступним вимогам, які наведені нижче:

- професіональна компетентність в певній галузі;
- уміння вирішувати творчі завдання;
- наукова інтуїція;
- зібраність, вміння переключитись з одного виду діяльності на інший,
- комуні активність, незалежність суджень, умотивованість дій;
- об'єктивність, нонконформізм тощо [11].

Всі методи експертних оцінок мають свої переваги та недоліки. У багатьох випадках кожний з цих різновидів використовуються спільно, що дає зазвичай більший ефект і об'єктивність. Такого виду підхід використовується у випадках деякої незрозумілості проблеми, при розходженні індивідуальних думок чи при колективному обговоренні проблеми експертами.

3.2. Організація заходів з удосконалення процесу управління інноваційною діяльністю підприємства

Для організації заходів, які були запропоновані в розділі 3.1 необхідно на основі експертного оцінювання визначити інтегральний показник якості здійснення інноваційної діяльності за рахунок аналізу кожного із напрямів інноваційної діяльності підприємства.

Для формування переліку окремих показників якості системи здійснення інноваційної діяльності проведемо дослідження впливовості окремих критеріїв, які були сформовані експертами до показників системи.

Розрахунок окремих показників відбувається у такій послідовності:

визначається k_1 – показник забезпеченості, за кожним критерієм, які були виділені експертами.

Розрахунок проводиться за формулою:

$$k_1 = \sum_{i=1}^1 c_i \times m_i, \quad (3.1)$$

де c_i – коефіцієнт значимості i критерія в певному напрямку, визначається експертним шляхом. $\sum c_i = 1$;

m_i – оцінка від експерта щодо забезпеченості підприємства відповідним критерієм;

i – кількість критеріїв оцінювання.

Показник забезпеченості підприємства певним критерієм може приймати лише два значення:

$m = 1$ – підприємство забезпечено відповідним критерієм;

$m = 0$ – підприємство не забезпечено відповідним критерієм.

Оптимальне значення показника забезпеченості дорівнює 1, це означає ступінь забезпеченості підприємства відповідним критерієм за відповідним напрямком здійснення інноваційної діяльності знаходиться на високому рівні.

Показник забезпеченості підприємства має прагнути $k_1 \rightarrow 1$.

Визначається k_2 – показник якості:

$$k_2 = \sum_{i=1}^1 c_i \times h_i, \quad (3.2)$$

де c_i – коефіцієнт значимості i критерія, за певним напрямком, визначається експертами. $\sum c_i = 1$;

h_i – оцінка від експерта щодо якості відповідного критерія;

i – кількість критеріїв оцінювання.

Показник якості здійснення інноваційної діяльності може набувати лише два значення:

$h = 1$ – критерій відповідає якісному стану;

$h = 0$ – критерій не відповідає якісному стану.

Оптимальне значення показника якості дорівнює 1. Таке значення показник набирає, коли у кожному з критеріїв якість на високому рівні.

Показник якості має прагнути $k_2 \rightarrow 1$.

Розраховується k_3 – показник важливості:

$$k_3 = \sum_{i=1}^1 c_i \times g_i, \quad (3.3)$$

де c_i – коефіцієнт значимості i критерія в певному напрямку. $\sum c_i = 1$;

g_i – оцінка від експерта щодо важливості відповідного критерія;

i – кількість критеріїв оцінювання.

Показник важливості i показника може набувати лише два значення:

$g = 1$ – критерій вважається важливим;

$g = 0$ – критерій не вважається важливим.

Оптимальне значення показника важливості дорівнює 1, коли у кожен критерій є важливим для підприємства.

Показник важливості має прагнути $k_3 \rightarrow 1$.

Проведемо оцінку якості системи здійснення інноваційної діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд».

Для оцінювання якості системи здійснення інноваційної діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд» використано метод експертного опитування, результати якого представлено у табл. 3.2.

Перед тим, як аналізувати результати табл. 3.2, слід визначити умови використання методу експертних оцінок, основними з яких є:

експерти не повинні бути зацікавлені у результатах прогнозування;

експерти повинні давати кількісно визначені відповіді;

думки експертів повинні бути узгодженими.

Для того, щоб перевірити узгодженість думок експертів можна скористатися одним із таких методів:

розрахувати коефіцієнт множинної рангової кореляції оцінок кожного експерта за всіма параметрами (чим ближче до 1 тим вищий рівень узгодженості думок; значення менше за 0,5-0,7 є незадовільним);

розрахувати коефіцієнт конкордації (чим ближче до 1, тим вищий рівень узгодженості думок; значення менше за 0,3-0,4 є незадовільним).

Для перевірки узгодженості думок експертів, розрахуємо коефіцієнт конкордації.

Загальна формула для розрахунку коефіцієнта конкордації:

$$w = \frac{12\sum\Delta^2}{n^2(m^3-m)}, \quad (3.4)$$

де n – кількість експертів;

m – кількість можливих варіантів оцінки;

Δ – відхилення від середньої суми рангів.

Середня сума рангів ($\overline{\Sigma p}$) розраховується за такою формулою:

$$\overline{\Sigma p} = n \times (m + 1)/2, \quad (3.5)$$

Таблиця 3.2

Результати експертного опитування

Критерій	Експерти										Оцінка	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
k ₁												
Нове обладнання	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Стандартизовані екологічні програми	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Сайт	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
Інвестиційні надходження	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1
Підрозділ чи посада	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
k ₂												
Нове обладнання	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1
Стандартизовані екологічні програми	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1
Сайт	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Інвестиційні надходження	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1
Підрозділ чи посада	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
k ₃												
Нове обладнання	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Стандартизовані екологічні програми	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0
Сайт	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1
Інвестиційні надходження	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Підрозділ чи посада	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1

Для розрахунку коефіцієнта конкордації створимо табл. 3.4, де проведемо ранжування відповідей експертів, які подані в табл. 3.3.

Перевіримо узгодженість думок експертів розрахувавши коефіцієнт конкордації. Для розрахунку коефіцієнта конкордації використаємо табл. 3.3, в якій було зроблено ранжування відповідей експертів, які надані в табл. 3.2.

Розрахунок коефіцієнт конкордації за допомогою Microsoft Excel (див. рис. Д.3.1 у Додатку Д) наведено нижче.

Таблиця 3.3

Ранжування результатів експертної оцінки

Критерій	Сумарний ранг	Δ	Δ^2	Критерій	Сумарний ранг	Δ	Δ^2		
k_1				k_2					
Нове обладнання	19	4	16	Нове обладнання	18	3	9		
Стандартизовані екологічні програми	19	4	16	Стандартизовані екологічні програми	17	2	4		
Сайт	13	-2	4	Сайт	12	-3	9		
Інвестиційні надходження	16	1	1	Інвестиційні надходження	18	3	9		
Підрозділ чи посада	13	-2	4	Підрозділ чи посада	14	-1	1		
Σ			41	Σ			32		
Критерій				Сумарний ранг		Δ		Δ^2	
k_3									
Нове обладнання				12		-3		9	
Стандартизовані екологічні програми				14		-1		1	
Сайт				17		2		4	
Інвестиційні надходження				19		4		16	
Підрозділ чи посада				17		2		4	
Σ							34		

Середня сума рангів:

$$\bar{\Sigma p} = 10 \times \frac{2+1}{2} = 15;$$

Коефіцієнт конкордації:

$$w_{k_1} = \frac{12 \times 41}{10^2 (2^3 - 2)} = 0,82;$$

$$w_{k_2} = \frac{12 \times 32}{10^2(2^3 - 2)} = 0,64;$$

$$w_{k_3} = \frac{12 \times 34}{10^2(2^3 - 2)} = 0,68.$$

Отже, розраховані коефіцієнти конкордації, для різних критеріїв, говорять про те, що узгодженість думок експертів є задовільною, а отже, результати експертного дослідження є коректними.

За результатами опитувань експертів, для кожного критерія визначені коефіцієнти значимості (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Значення коефіцієнтів якості системи здійснення інноваційної діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд»

Показник	Коефіцієнт значимості	Оцінка			Значення показника		
		k ₁	k ₂	k ₃	k ₁	k ₂	k ₃
Нове обладнання	0,3	1	1	0	0,3	0,3	0
Сайт	0,2	0	1	1	0	0,2	0,2
Стандартизовані екологічні програми	0,1	1	0	0	0,1	0	0
Підрозділ чи посада	0,2	0	0	1	0	0	0,2
Разом	1				0,6	0,7	0,6

Отже, значення інтегрального показника якості системи здійснення інноваційної діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд» визначається наступним чином:

$$k = k_1 \times k_2 \times k_3 = 0,6 \times 0,7 \times 0,6 = 0,252.$$

Інтегральний показник має наступну інтерпретацію:

$k < 0,5$ – система потребує кардинальних змін, треба переглянути напрямки в яких здійснюється інноваційна діяльність;

$0,5 < k < 0,7$ – система побудована відповідно до основних вимог, але потребує деталізації конкретних видів діяльності за кожним з напрямів;

$0,7 < k < 0,85$ – система відповідає основному завданню, але потребує вдосконалення;

$0,85 < k < 1$ – система сформована на досить високому якісному рівні з урахуванням факторів та принципів здійснення інноваційної діяльності;

$k = 1$ – система працює на засадах синергії.

За результатом аналізу показник якості системи здійснення інноваційної діяльності ТОВ «ВК Гермес Буд» на підставі трактування інтегрального показника, можна говорити про те, що система потребує кардинальних змін, треба переглянути напрямки в яких здійснюється інноваційна діяльність.

В результаті розрахунків, можна зробити висновок, що підприємству необхідно здійснювати заходи щодо маркетингового та організаційного напрямку. Для маркетингового напрямку – створення сайту; для організаційного – підрозділу чи посади менеджера з інновацій.

Розглянемо більш детально кожен із запропонованих заходів.

Першим заходом пропонується розглянути – найм менеджера з інноваційної діяльності.

Менеджер з інноваційної діяльності – спеціаліст, який спеціалізується на управлінні програмами розвитку, досліджень та розробок, спрямованих на підтримку конкурентоспроможності компанії та підвищення її прибутковості. Талановитий та ефективний менеджер з інноваційної діяльності може в кінцевому підсумку взяти на себе управління підприємством взяти на себе роль директора з інноваційної діяльності, які включають наступні функціональні обов'язки:

розробка та реалізація планів, політики спільних технологічних досліджень для стимулювання зростання та прибутковості підприємства;

управління процедурами та процесами розробки нових продуктів, модифікації та покращення існуючих продуктів, а також контролю якості цих продуктів;

надання рекомендації щодо обсягу необхідних бюджетних коштів та впровадження заходів для забезпечення ефективності НДР у рамках затвердженого бюджету;

створення документів, пов'язаних з формулами продуктів, технічних процесів, згідно до стандартів;

відстеження останніх технологічних досягнень, беручи участь у технічних групах та переглядаючи відповідну технічну літературу та інше.

В результаті найму менеджера з інноваційної діяльності повинно зазначатися, що менеджер з персоналу, як незалежна і самостійна одиниця організаційної структури і підпорядковується лише директору підприємства.

У табл. 3.5 наведені види витрат, які понесе підприємство у результаті найму менеджера з персоналу.

Таблиця 3.5

Витрати на найм менеджера з інноваційної діяльності

№ з/п	Вид витрат	Вартість
1	Придбання офісних меблів	33582 грн.
2	Придбання офісної техніки та обладнання	74136. грн
3	Заробітна плата працівника, за рік	161676 грн.

Наступним заходом, який пропонується до впровадження – створення сайту підприємства.

Розробка та впровадження веб-ресурсів – довгий та трудомісткий процес, що вимагає професіоналізму та дотримання вимог на всіх стадіях технічного процесу. Доцільно скористатися технологією Сітбона Д. [75] при розробці та впровадженні веб-ресурсів. Розглянемо більш детально технологію розробки поетапно:

формування технічного завдання;

вибір хостингу та доменного імені;
 вибір CMS (система керування вмістом);
 розробка дизайнерської концепції;
 верстка та програмування;
 наповнення контентом;
 SEO-оптимізація;
 тестування;
 публікація.

Створення сайту для підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд» має досить суттєві переваги та вигоди. Більшість споживачів зможуть мати доступ до інформації, щоб ознайомитись з основною продукцією, яку виробляє підприємство, побачити їх основні характеристики. Для споживачів та інвесторів буде відкритий доступ до публічної інформації про підприємство, де кожен може ознайомитися основними положеннями підприємства.

У табл. 3.6 – витрати, які понесе підприємство під час розробки сайту .

Таблиця 3.6

Витрати на створення сайту

№ з/п	Вид витрат	Вартість
1	Розробка технічного завдання	3500 грн.
2	Послуги хостингу, за рік	375 грн./рік
3	Вибір доменного імені, за рік	480 грн./рік
4	Вибір CMS (системи керування вмістом)	16230 грн.
5	Розробка дизайну сайту	13125 грн.
6	Верстка сайту	9360 грн.
7	Програмування сайту	2700 грн.
8	Наповнення контентом	2403 грн.
9	SEO-оптимізація	7120 грн.

Отже, сумарні витрати за першим заходом, який обумовлю найм менеджера з інноваційної діяльності становлять 269394 грн. Для другого заходу, який передбачає розробку веб-ресурсу, витрати становлять 55293 грн.

Відповідно при впровадженні обох заходів, сумарні витрати для здійснення будуть становити 324687 грн.

3.3. Визначення соціально-економічної ефективності запропонованих заходів

Одним з пріоритетних завдань ринкових перетворень в Україні на сучасному етапі залишається формування ефективного, конкурентоздатного підприємницького середовища. В загальній системі підприємницької діяльності особливе місце займає мале підприємництво, оскільки саме цей сектор найбільше відповідає суті ринкової економіки.

На відміну від великого, малий бізнес у більшості своїх форм потребує незначних початкових капіталовкладень, що, в свою чергу, полегшує доступ багатьом бажаючим до заняття підприємницькою діяльністю. Мале підприємництво, оперативно реагуючи на зміни кон'юнктури ринку, надає ринковій економіці підвищену мобільність та гнучкість. Воно забезпечує високу рентабельність у виробництві товарів, які стали не вигідними або навіть збитковими для великих підприємств. Мале підприємництво підвищує зайнятість, створює сприятливі умови для більш раціональної виробничо-господарської кооперації [55, с.15].

Критерій економічної ефективності – це максимальна результативність використання наявних ресурсів для досягнення відповідного соціально-економічного ефекту. Критерію ефективності може відповідати ряд показників, які можуть бути представлені як співвідношення результатів та витрат діяльності при досягненні відповідних соціальних параметрів розвитку економіки.

Головною метою здійснення діяльності підприємства є отримання прибутку що саме можливо зробити за рахунок запропонованих заходів щодо підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю.

Внаслідок того, що підприємство існує на ринку не досить тривалий час, вищі органи підприємства планують залучити до складу засновників ще одну

особу, для поступового розширення підприємства. За рахунок залучення до складу засновників ще однієї людини, підприємство отримає інвестиції у розмірі 500000 грн., які можуть використовуватися на розвиток підприємства.

Для підвищення прибутку підприємства за рахунок впровадження інноваційних заходів розглянемо 3 варіанти розвитку, за якими будуть використовуватися інвестиції.

Таким чином, пропонується до розгляду перший варіант, який базується на комплексному впровадженні заходу: одразу відбувається найм менеджера з інноваційної діяльності та в той же час ведеться розробка веб-ресурсу підприємства. В такому разі, керівництво підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд» передбачає прибутки від впровадження комплексного заходу за роками: за 1 рік – 91370 грн.; за 2 рік – 134875 грн.; за 3 рік – 154150 грн.; за 4 рік – 186753 грн.; за 5 рік – 241285 грн.

Якщо розглядати другий варіант, який базується на впровадженні заходу щодо найму менеджера з інноваційної діяльності. Тобто в такому випадку, розробка веб-ресурсу буде відбуватися не одразу, а через деякий час після найму менеджера. В такому разі, керівництво підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд» прогнозує прибутки від впровадження заходу щодо найму менеджера з інноваційної діяльності за роками: за 1 рік – 65322 грн.; за 2 рік – 107482 грн.; за 3 рік – 125684 грн.; за 4 рік – 186753 грн.; за 5 рік – 241285 грн.

За третім варіантом розглядається, наступна послідовність впровадження заходів: першочергово відбувається розробка веб-ресурсу, а через деякий час здійснюється найм менеджера з інноваційної діяльності. В такому разі, керівництво підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд» внаслідок прогнозування очікує прибутки від впровадження заходу за роками: за 1 рік – 41530 грн.; за 2 рік – 52325 грн.; за 3 рік – 75485 грн.; за 4 рік – 93560 грн.; за 5 рік – 142370 грн.

Необхідно провести розрахунки, в результаті яких буде зрозуміло, який із варіантів доцільно обрати підприємству, щоб корисно використати залучені

інвестиції. Тому пропонується за кожним із варіантів здійснити розрахунок NPV – чистої теперішньої вартості за кожним із варіантів.

Розрахунок будемо здійснювати за формулою (1.2).

Результати розрахунків представлено у вигляді таблиці 3.7 та на рис. Д3.2 у Додатку Д.

Таблиця 3.7

Результати розрахунків NPV за кожним із варіантів

Перший варіант впровадження заходів						
1	2	3	4	5	6	7
Роки	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Початкові інвестиції	500000,00					
Грошовий потік		91370	134875	154150	186753	241285
Дисконтований грошовий потік (PV)		81580,36	107521,52	109720,93	118684,9077	136911,59
NPV	54419,30					
Окупність	4 роки і 8 місяців					
Другий варіант впровадження заходів						
Роки	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Початкові інвестиції	500000,00					
Грошовий потік		65322	107482	125684	167584	190327
Дисконтований грошовий потік (PV)		58323,21	85683,99	89459,39	106502,66	107996,65
NPV	-52034,09					
Третій варіант впровадження заходів						
Роки	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Початкові інвестиції	500000,00					
Грошовий потік		41530	52325	75485	93560	142370
Дисконтований грошовий потік (PV)		37080,36	41713,17	53728,73	59459,07	80784,56
NPV	-227234,11					

В результаті розрахунків, які наведені в табл. 3.7., можна робити висновок про те, що другий та третій варіант впроваджувати не доцільно оскільки $NPV < 0$, це свідчить про те, за ці варіанти не треба розглядати, оскільки ті кошти, які будуть інвестовані не повернуться через 5 років. Таким чином, можна говорити про те, що перший варіант доцільно впроваджувати, оскільки NPV відповідає значенню більше нуля ($NPV > 0$), що говорить про доцільність впровадження комплексного заходу. Період окупності при впровадженні комплексного заходу складатиме 4 роки та 8 місяців. Ефективність від першого варіанту провадження заходу склала 54419,30 грн.

Відповідно до розрахунків видно, що економічний ефект від впровадження комплексного заходу більш привабливий, ніж впровадження кожного із запропонованих заходів окремо.

Як вже відзначалося, пропозиції, представлені в роботі, містять в собі інноваційну складову, саме тому доцільно оцінити їх науково-практичну ефективність, яка визначається експертним методом. Слід зазначити, що даний вид аналізу ефективності результатів не варто розглядати окремо з оцінкою економічної ефективності. Найбільш повну інформацію можна отримати лише проводячи різносторонній, комплексний аналіз.

Науково-практичну ефективність розробок оцінено з урахуванням таких показників, як: перспективність нововведення, потенційний масштаб його практичного використання, новизна, а також ступінь ймовірності досягнення позитивних результатів.

Перспективність заходів визначається з точки зору їх наукових результатів і може оцінюватися по різному.

Шкала оцінювання така:

«першочергова важливість»;

«важливі»;

«корисні».

Результати нововведень зазвичай мають дуже різний потенційний масштаб. Це може бути:

окреме підприємство або об'єднання;
галузь або регіон;
галузі національної економіки;
світовий ринок.

Було проаналізовано лише якісні показники оцінки науково-практичного рівня заходів та пропозицій, наведених в дипломній роботі. Для кількісної оцінки використовують шкалу балів від 1 до 10, а також відповідні коефіцієнти вагомості показників, які відображені в табл. 3.8.

На основі цих даних розрахуємо науково-практичну ефективність пропозицій. Науково практична ефективність розраховується наступним чином:

$$\text{НПР} = 2 \times 0,35 + 2 \times 0,35 + 2 \times 0,2 + 6 \times 0,1 = 2,40 \text{ бала.}$$

Шкала балів та коефіцієнти вагомості показників представлено в табл.

Таблиця 3.8

Шкала балів та коефіцієнти вагомості показників науково-практичної ефективності розробок, що пропонуються

Показники	Ознаки показників	Кількість балів	Коефіцієнт важливості показника
1	2	3	4
Новизна	Перевищує кращі світові аналоги	10	0,35
	Відповідає світовому рівню	7-9	
	Нижче кращих світових аналогів	5-6	
	Перевищує кращі вітчизняні аналоги	3-4	
	Відповідає вітчизняному рівню	1-2	
	Нижче вітчизняного рівня	0	

1	2	3	4
Перспективність	Першочергова важливість	10	0,35
	Важливі	5-7	
	Корисні	1-3	
Потенційний масштаб практичного використання	Світовий ринок	10	0,2
	Галузі національної економіки	7-8	
	Галузь (регіон)	3-5	
	Окреме підприємство (об'єднання)	1-2	
Ступінь ймовірності досягнення позитивних результатів	Великий (значний)	10	0,1
	Помірний (середній)	5-6	
	Малий (слабкий)	1-3	

В результаті даної оцінки було визначено, що науково-практична ефективність запропонованих заходів становить 2,4 бали. Таким чином, НІР є корисними і складають 24% ($2,4 \cdot 100\% / 10$) від максимального значення у 100%.

Висновки до 3 розділу

У 3 розділі було запропоновано заходи щодо удосконалення організації процесу управління інноваційною діяльністю базуючись на основі підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд»

Був запропонований алгоритм аналізу здійснення інноваційної діяльності на підприємстві. Для цього була сформована команда всередині підприємства, до якої увійшли керівні ланки робітників підприємства. Керівництвом було обрано п'ять напрямків, за якими здійснювався аналіз, а саме: маркетинговий, технологічний, організаційний, екологічний та інвестиційний. В подальшому були надані рекомендації щодо залучення

експертів для відбору критеріїв за кожним із проаналізованих напрямів. Також був проаналізований кожен етап методу експертних оцінок, внаслідок чого кожному із етапів була надана стисла характеристика.

На основі експертного методу було проведено аналіз якості системи здійснення інноваційної діяльності. За допомогою експертів були сформовані показники якості системи здійснення інноваційної діяльності та проведено дослідження впливовості окремих критеріїв до показників системи. За результатом дослідження був розрахований показник конкордації ті інтегральний показник якості системи здійснення інноваційної діяльності, який свідчив про те, що система потребує кардинальних змін.

Було здійснено дві пропозиції щодо впровадження заходів: найм менеджера з інноваційної діяльності та розробка веб-ресурсу підприємства, за кожною пропозицією були розраховані витрати, які понесе підприємство, внаслідок впровадження пропозицій.

Було виокремлено 3 варіанти впровадження запропонованих заходів, за рахунок інвестування коштів, які будуть інвестовані особою, яка буде залучена до складу вищого керівництва. За кожним із варіантів був здійснений розрахунок NPV та за найбільш привабливим був розрахований період окупності.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок дипломної роботи магістра слід зазначити, що інноваційна діяльність та ефективність інноваційної діяльності є складним феноменом в діяльності людини і підприємства загалом.

Досліджуючи понятійно-категоріальний апарат ефективності управління інноваційною діяльністю на підприємстві в сучасних умовах, було виявлено, що єдиного загальноприйнятого поняття до визначення поняття «інновації», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність» та «ефективність інноваційної діяльності» немає навіть до цього часу.

На основі аналізу визначення поняття «інноваційної діяльності» та аналізу підходів до визначення «ефективності», в результаті синтезу було надане авторське тлумачення поняття ефективності інноваційної діяльності.

Таким чином, ефективність інноваційної діяльності – це досягнення поставлених цілей підприємства щодо максимально можливого результату від створення, запровадження та комерціалізації результатів інноваційної діяльності та/або наукових розробок, при раціоналізації наявних ресурсів підприємства.

У роботі проаналізовано основні види підприємницької інноваційної діяльності; визначені складові інноваційної діяльності та принципи, на яких будується процес інноваційної діяльності. Були проаналізовані етапи здійснення інноваційної діяльності.

Узагальнено підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Було обґрунтовано доцільність впровадження та використання комплексного підходу та визначено сучасний інструментарій для оцінки ефективності інноваційної діяльності на підприємстві.

У другому розділі надано загальну характеристику ТОВ «ВК Гермес Буд» оцінено його фінансовий стан. Було проведено фінансово-економічний аналіз, виконаний на основі даних фінансової звітності, а саме: форми №1-м «Баланс» та форми №2-м «Звіт про фінансові

результати». На основі техніко-економічного аналізу були проаналізовані показники діяльності підприємства, їх зміни в порівнянні з попереднім роком в абсолютному та відносному виразах, був проведений фінансовий аналіз діяльності підприємства. В результаті фінансового аналізу були отримані дані щодо вертикального та горизонтального аналізу активів і пасивів підприємства, була виявлена взаємозалежність та вплив змін за кожною зі статей балансу на загальне економічне становище підприємства. Для більш детального фінансового аналізу були розраховані наступні групи фінансових показників: показники платоспроможності і ліквідності, показники фінансової стійкості, показники оборотності коштів, показники рентабельності. В результаті аналізу ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства виділено декілька ключових моментів:

підприємство поступово змінює застаріле обладнання для вдосконалення технологій виробництва, оскільки старе обладнання неможливо відновити або ж воно зазнало свого повного зношення;

керівні ланки недостатньо активно займаються активізацією інноваційної діяльності;

У третьому розділі було обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства:

найм менеджера з інноваційної діяльності;

розробка веб-ресурсу підприємства.

Було розглянуто 3 варіанти провадження пропозицій, за якими будуть використовуватися інвестиції. За кожним із варіантів було розраховано NPV, визначено, який із варіантів найбільш привабливий варіант та ефективний доцільний до впровадження. Для цього варіанту був розрахований період окупності.

В третьому розділі також була проведена науково-практична ефективність розробок, яка слала 24%, що означає корисність запропонованих заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша О. І. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення : монографія / О. І. Амоша, В. П. Антонюк, А. І. Землянкін та ін. – Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2007. – 328с.
2. Андросова О.Ф. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: монографія / О.Ф. Андросова, А.В. Череп. – К.: Кондор, 2007. – 356 с.
3. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
4. Балабанов И. Т. Инновационный менеджмент. / И. Т. Балабанов. – Питер, 2007. – 207 с.
5. Бардадим О. І. Автоматизація процесу управління мотивацією інноваційно активного персоналу / О. І. Бардадим // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія і практика" (Харків, 15-16 листопада 2010 р.) // Управління розвитком. – 2010. – № 18. – С. 89–93.
6. Боровиков В. П. Прогнозирование в системе STATISTICA в среде Windows. Основы теории и интенсивная практика на компьютере / В. П. Боровиков, Г. И. Ивченко. – Москва : Финансы и статистика, 2011. – 368 с.
7. Братанич М.В. Визначення сутності економічної ефективності та класифікація її видів / М.В. Братанич, Т.В. Полозова // Економіка промисловості. – 2010. – № 4. – С. 153–155.
8. Бурмака М.М. Управління розвитком підприємства на прикладі підприємств будівельної галузі): монографія. / М. М. Бурмака, Т. М. Бурмака – Харків: ХНАДУ, 2011. – 204 с.
9. Ватраль М. Управління товариством з обмеженою

відповідальністю // М. Ватраль, Г. Оверко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.06>

10. Вачугова Д. Д. Основи менеджменту 2–е вид., перераб. і доп. / Д. Д. Вачугова – М.: Вища школа., 2010. – 376 с.

11. Величко О. М. Групове експертне оцінювання та компетентність експертів / О. М. Величко, Л. В Коломієць, Т. Б Гордієнко, А. Г Шевцов, С. Р Карпенко, А. А. Габер А. А. / За загал. ред. д-ра техн. наук Величка О. М. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 286 с.

12. Верба В.А. Управління інноваційним потенціалом промислових підприємств / В. А. Верба // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління. Львів, – 2014. – Вип. 683. – С. 49–54.

13. Волков О. І. Економіка та організація інноваційної діяльності / О. І. Волков, М. П. Денисенко. – [3-е вид, перероб та доп.] – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 660 с.

14. Говоруха Ж. А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України. / Ж. А. Говоруха // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8 (74). С. 107–115.

15. Головка В. О. Теоретико-методичні засади визначення сутності категорії «ефективність діяльності підприємства» / В. О. Головка // Комунальне господарство міст. – 2011. – № 98. – С. 88-94.

16. Господарський кодекс від 06.10.2021 // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

17. Гринькевич О. С. Аналіз інноваційної діяльності підприємств з використанням міжнародних і національних індикаторів. / О. С Гринькевич, С. А. Квак // Формування ринкової економіки в Україні. – 2020. – Вип. 42. – С. 51–62.

18. Донець О. В. Зміст економічних категорій «ефект» та «ефективність» інноваційної діяльності / О. В. Донець // Технологический

аудит и резервы производства. – 2013. – № 5/3(13). – С. 42–44.

19. Дорофеев В. Д. Инновационный менеджмент : учеб. пособие / В. Д. Дорофеев, В. А. Дресвянников. – Пенза: Изд-во Пенз. гос. унта, 2008. – 189 с.

20. Євтушенко С. В. Шляхи вдосконалення оцінки ефективності інновацій на підприємстві / С. В. Євтушенко // Вчені записки Університету «Крок» . – 2008. – №18. – С. 56–65.

21. Єпіфанова І. Ю. Перспективи підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю вітчизняних підприємств / І. Ю. Єпіфанова // Вісник Вінницького політехнічного інституту – 2013, – № 4. – С. 43–45.

22. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2009. – 1027 с.

23. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.

24. Захарченков О. С. Проблеми інноваційного розвитку промислових підприємств в Україні та формування стратегій інноваційних перетворень / О. С. Захарченков / Бізнес Інформ. – 2012. – № 2. – С. 57 – 61.

25. Зміна назви підприємства, фірми, організації // Сайт Lawfulness юридичні послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawfulness.kiev.ua/ru/izmenenie-nazvaniya-predpriyatiya>

26. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія / В. В. Зянько, І. Ю. Єпіфанова, В. В. Зянько – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 172 с.

27. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств: монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми: Університетська книга, 2010. – 281 с.

28. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : Підручник. / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД — «Університетська книга», 2010. – 334 с.
29. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / М. А. Йохна, В. В. Стадник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2010. – 400с.
30. Казанцев А. К. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика / А. К. Казанцев, Л. Э. Миндели Учебник. – издание [2-е перераб. и доп.]. – Москва: Экономика, 2010. – 518 с.
31. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства. / М. О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко, Ю. С. Копчак. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2003. – 144с.
32. Ковальчук С. В. Сучасний стан інноваційного розвитку промислових підприємств України. / С. В. Ковальчук // Економіст. науковий та громадсько-політичний журнал. – 2012. № 10 (312). – С. 27–32.
33. Козак В. Є. Економічні результати як елемент оцінки діяльності підприємства / В. Є. Козак, Г. О. Христин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6, Т. 2. – С. 7–11.
34. Конституція України від 01.01.2020 / Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
35. Коюда М. П. Ефективність інноваційної діяльності підприємств : теорія та практика [Текст] : монографія / П. М. Коюда, І. А. Шейко ; Харк. нац. ун-т радіоелектрон. – Харків : Компанія СМІТ, 2013. – 334 с.
36. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент. / Н. В. Краснокутська – К.: КНЕУ, 2010. – 502 с.
37. Кучер В.А. Механізм стратегічного планування конкурентоспроможності промислового підприємства / В. А. Кучер // Економіка промисловості. – 2011. – № 3. – С. 151–157.
38. Лановська Г. І. Методичні підходи до оцінки інноваційної політики підприємств спиртової промисловості: монографія / Г. І. Лановська,

Т. А. Говорушко. – К.: МВЦ «Медінформ», 2013. – 204 с.

39. Лапко О. А. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання: монографія / О. А. Лапко. – К.: ІЕП НАНУ, 2012. – 254 с.

40. Лесько О. Й / Проблеми інноваційного розвитку національної економічної системи за умов глобалізації / О. Й. Лесько, І. В. Причепя, Н. М. Малініна // Актуальні питання сучасної економіки : матер. ІХ Всеукр. наук. конф., 22 грудня 2017 р. – Умань : Видавець «Сочінський М.М.», – 2017. – С. 116–118.

41. Лисак В. Ю. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства: методичні підходи / В. Ю. Лисак, О. С. Олійник // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Випуск 1 (06). – С. 51–55.

42. Лисенко Л.А. Оцінка ефективності інноваційної діяльності промислового підприємства : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04. / Л.А. Лисенко ; Харків. Нац. екон. Ун-т. – Харків, 2010. – 16 с.

43. Литвин З. Б. Необхідність аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання [Текст] / З. Б. Литвин // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», – 2016. – Том 25. – № 2. – С. 99.

44. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навчальний посібник / Т. В. Майорова. – К.: ЦУЛ, 2012. — 376 с.

45. Маслак О. І. Система оцінки показників інноваційного потенціалу промислового підприємства [Електронний ресурс] / О. І. Маслак, Л. А. Квятковська // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=298>.

46. Маслак О. О. Оцінювання інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств та визначення їх економічної ефективності / О. О. Маслак, В. Й. Жежуха // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – Львів : НЛТУ України. – 2013. –

Вип. 18.5. – С. 266–270.

47. Медынский В. Г. Реинжиниринг инновационного предпринимательства: Учеб. Пособие для вузов/ В. Г. Медынский, С. В. Ильдеменов. Под. Ред. Проф. В. А. Ирикова. – М.:ЮНИТИ, 2013. – 410 с.

48. Мігус І.П., Сучасні підходи до оцінки персоналу суб'єктів господарювання з позицій економічної безпеки. / І. П. Мігус, С. А. Черненко // Бізнесінформ. – 2013. – №10. – С. 357–363.

49. Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент / Ю. П. Морозов, А. И. Гаврилов, А. Г. Городнов. – [2-е издание, перераб. и доп.]. – Москва: ЮНИТИ, 2009. – 472 с.

50. Новіков Б. В. Основи адміністративного менеджменту: Навч. посіб. / Б В. Новіков., Г. Ф. Сініок, П. В Круш – К. Центр навчальної літератури, 2014. – 560 с.

51. Обробний центр «Mazak» // Офіційний сайт виробника [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.mazak.ru/machines/horizontal-machining-centers/>

52. Обробний центр «Spinner» // Офіційний сайт FED JSC Акціонерне товариство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.fed.com.ua/ua/equipment.html>

53. Оголева Л. Н. Инновационный менеджмент./ Л. Н. Оголева. – Москва: Инфа-М, 2008. – 240 с.

54. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)

55. Подсолонко В.А Підприємництво: Навч. Посібник. / В. А. Подсолонко, Т. Л. Миронова та ін. – Київ: Центр навчальної літератури, 2013. – 616 с.

56. Полянська А. С. Сучасні підходи до оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства / А. С. Полянська // Вісник Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2010. – № 684. – С. 175–180.

57. Про інноваційну діяльність: Закон України / Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
58. Пушкар Т. А. Світовий досвід формування й розвитку мережеских і кластерних об'єднань / Т. А. Пушкар, В. Г. Федорова // Економічний часопис-XXI. – 2011. – № 11–12. – С. 68–71.
59. Робоча програма з переддипломної практики студентів другого (магістерського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» [Текст] : робоча програма / ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Харків, 2019 – 16 с.
60. Санто Б. Инновация как средство экономического развития. / Б. Санто [пер. с венг.]. – [общ.ред. и вступ. ст. Б.В. Сазонова]. – М.: Прогресс, 2009. – 296 с.
61. Соловьев В. П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций): монография / В. П. Соловьев. – Киев: Феникс, 2013. – 560 с.
62. Техніко-економічний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Техніко-економічний_аналіз
63. Токарний верстат «Masturn» // Офіційний сайт ТОВ «АЛЬЯНС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stankialiance.ru/lathes-machines/universal-lathes-with-cnc/universalnyi-tokarnyi-standok-masturn-550820/>
64. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент : учеб. / Р. А. Фатхутдинов – [4-е изд.] – СПб.: Питер, 2010. – 400 с.
65. Федоренко В.Г. Інноваційні процеси в змішаній економіці : монографія у 2-х т. / В. Г. Федоренко [та ін.]; під ред. В. Г. Федоренка, Н. П. Денисенко. – К.: Пік ДСЗУ, 2008. – Т.1. – 194 с.
66. Філіппова О. С. Сутнісна характеристика ефективності діяльності підприємств житлово-комунального господарства / О. С. Філіппова // Економіка и управление. – 2012. – № 1. – С. 129-135.
67. Фролова Н. В. Практическое применение принципов

эффективности и устойчивости в управлении национальной и региональными инновационными системами [Электронный ресурс] / Н. В. Фролова, А. В. Селянинов // Управление инновациями. – С. 81–93. – Режим доступа : http://ars-administrandi.com/article/Selyaninov_Frolova_2012_4.pdf.

68. Хандій О. О. Управління персоналом підприємства: концептуальне визначення та механізми розвитку: монографія / О. О. Хандій. – Луганськ: Вид-во СНУ ім В. Даля, 2010. – 240 с.

69. Худоба К. В. Ефективність інноваційної діяльності та процес її забезпечення / К. В. Худоба // Глобальні та національні проблеми економіки Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, – 2015. – Випуск 4. – С. 622–627.

70. Чобіток В.І. Методи оцінки потенціалу конкурентоспроможності машинобудівних підприємств / В.І. Чобіток // Экономика и управление. – 2011. – № 5. – С. 168–174.

71. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, 2012. – 210 с.

72. Шейко І.О. Оцінка ефективності інноваційної діяльності машинобудівних підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04. / І.А. Шейко ; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». – Харків, 2013. – 20 с.

73. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. / [пер. с нем. В.С. Автономова, М.С. Любского, А.Ю. Чепуренко]. – М.: Эксмо, 2011. – 864 с.

74. Mensh G. Stalemate in technology: innovation overcome the depression. – Cambridge: Mass, 2009

75. Sitbon B.J. Step-By-Step Guide: How to Make a Professional Website in 2019 / B.J. Sitbon [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.wix.com/blog/2019/03/>

ДОДАТКИ

Додаток А. Публікації

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ

УДК 330.341

Романцов А.Г.

Студент курсу 2М
гр. 8.03.073.020.20.1
факультету МіМ
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Дана стаття спрямована на дослідження методичних підходів до оцінки ефективності інноваційної діяльності. У статті проведений аналіз існуючих методичних підходів та сучасної систем показників оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, ефективність, ефективність інноваційної діяльності, методи оцінки, показники оцінки ефективності.

Abstract. This article is aimed at studying methodological approaches to assessing the effectiveness of innovation. The article analyzes the existing methodological approaches and modern system of indicators for evaluating the effectiveness of innovation.

Key words: innovations, innovative activity, efficiency, efficiency of innovative activity, estimation methods, indicators of efficiency estimation.

Постановка проблеми. Сучасний стан економіки та мінливі умови ведення бізнесу, вимагають від підприємств здійснення ефективної інноваційної діяльності. Ефективна інноваційна діяльність є ключовим фактором, який сприяє максимізації прибутку підприємства, мінімізації витрат, фінансовій стабільності, зміцненню ринкових позицій, впровадженню конкурентних переваг та динамічному розвитку підприємства.

Підприємства, які не усвідомлюють важливість інновацій та важливість впровадження інновацій, зазвичай втрачають конкурентну нішу, оскільки інновації можуть забезпечити підприємство достатніми рівнем гнучкості, який дозволяє скоріше пристосовуватися до змін, які відбуваються у зовнішньому середовищі.

Особливу увагу відведено оцінці ефективності інноваційної діяльності, визначенню особливостей методичних підходів та виокремлення показників оцінки ефективності інноваційної діяльності на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням щодо теоретичного обґрунтування оцінки ефективності інноваційної діяльності було присвячено багато праць досвідчених науковців, серед яких виділяють: Й. Шумпетер, Б. Санто, А. Амоша, М. Чорна, О. Маслак, Л. Марчук, О. Дідченко, В. Шибанін та інші.

Однак, незважаючи на велику кількість наукових публікацій за даною проблемою, на сьогоднішній день до сих пір виникають спірні питання щодо методичних підходів до оцінки ефективності інноваційної діяльності та формування системи показників оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Метою статті є узагальнення існуючого методичного підходу до оцінки ефективності інноваційної діяльності, визначення показників, за допомогою яких здійснюється оцінка та доцільність їх застосування в умовах сьогодення. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати низку завдань:

проаналізувати існуючі методичні підходи, на яких базується оцінка ефективності інноваційної діяльності та надати їм стисло характеристику;

проаналізувати систему показників оцінки ефективності інноваційної діяльності та стисло охарактеризувати їх.

Виконання поставлених завдань допоможе нам виділити найбільш ефективні методичні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності та виділити ключові показники, які характеризують ефективність здійснення інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Значний інтерес становить рівень впровадження інновацій на вітчизняних підприємствах. Досвід показує, що впровадження інновацій відбувається в основному на підприємствах, в яких переважає іноземний капітал, і разом з інвестиціями впроваджуються інновації не лише у виробництво, а й в управління.

Інноваційна діяльність підприємства є основою динамічного розвитку й підвищення конкурентоздатності підприємства. Таким чином, необхідно розуміти, яка інноваційна діяльність вважається ефективною.

Здійснення інноваційної діяльності підприємства неможливе без оцінки її ефективності. Для проведення оцінки ефективності інноваційної діяльності доречно визначити сутність фундаментальної категорії «ефективність», дослідити її зміст та підходи до визначення ефективності інновації.

Більш детально результати дослідження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Визначення поняття «ефективність» (узагальнено за [1, с. 2])

Підходи	Визначення
1	2
Ресурсний	Кінцевий результат на одиницю використуваних ресурсів;
Результативний	Співвідношення результатів діяльності та ресурсів, які витрачено для досягнення цих результатів
Альтернативної вартості	Визначає ефективність як співвідношення між тим, що підприємство дійсно виробляє (реалізує), до того, що це підприємство могло би виробляти (реалізувати) при наявних ресурсах, знаннях та здібностях
Потребнісний	Відношення цілей до потреб, ідеалів або норм
Цільовий	Здатність системи досягати визначених цілей за допомогою раціональних дій її складових
Оптимальний	Під ефективністю розуміють такий стан економіки, при якому неможливо поліпшити становище хоча б одного суб'єкта, не погіршуючи при цьому становища інших
Статико-динамічний	Базується на розгляді ефективності у часі. В цьому підході визначається статична й динамічна ефективність
«Продуктивності факторів виробництва»	Використання мінімальної кількості ресурсів для виробництва певного обсягу продукції, виробництво певного обсягу продукції при мінімальних середніх загальних витратах;
Витратний	Результативність роботи підприємства відносно або величини ресурсів, або величини їх витрат у процесі виробництва;

Аналізуючи представлену таблицю, можна сказати про те, що усі підходи характеризують цю категорію з різних сторін, ієрархія яких формується згідно з цілями та об'єкту дослідження, тому необхідно

виділити основні підходи з урахуванням особливостей інновацій та інноваційної діяльності.

Таким чином, узагальнюючи вищенаведений матеріал можна говорити про те, що ефективність інноваційної діяльності доцільно трактувати як досягнення поставлених цілей підприємства щодо максимально можливого результату від створення, запровадження та комерціалізації результатів інноваційної діяльності та/або наукових розробок, при раціоналізації наявних ресурсів підприємства.

Сучасні підприємства здійснюють оцінку ефективності інноваційної діяльності на основі комплексного підходу, який включає результативний, цільовий, витратний та статико-динамічний підходи (табл. 2) [2, с. 3].

Таблиця 2

Комплексний підхід до оцінки ефективності інноваційної діяльності
(узагальнено на основі [2, с. 25])

Особливості інноваційної діяльності	Складова комплексного підходу	Змістовне відображення комплексного підходу
1	2	
Варіативний розподіл отримання результату	Результативний підхід Цільовий підхід	Співвідношення наявного рівня прибутку від інноваційної діяльності до запланованого (max) рівня прибутку
Цільова спрямованість (отримання максимального прибутку)		
Висока капіталомісткість	Витратний підхід	Співвідношення прибутку від інноваційної діяльності та витрат на здійснення інноваційної діяльності
Значна тривалість інноваційного процесу		
Дуалістичний характер отримання результатів в часі (розвиток інновації на ринку)	Статико-динамічний підхід	Співвідношення результатів та витрат інноваційної діяльності з урахуванням фактору часу

На думку автора доречно погодитися з думкою Лисак В., Олійник О., [1, с. 3] що комплексний підхід до оцінки ефективності інноваційної діяльності дає змогу вирішити такі завдання: оцінка кінцевого результату здійснення інноваційної діяльності (за результативним підходом); оцінка

ступеню досягнення поставлених цілей підприємства (відповідно до цільового підходу); оцінка ефективності здійснення витрат на досягнення кінцевого результату від інноваційної діяльності з урахуванням її складності, тривалості та динамічності (на основі витратного та статико-динамічного підходів відповідно).

На основі підходів, які генеровані в комплексному підході, формується система показників оцінки ефективності інноваційної діяльності.

У спільній праці Маслак О. та Квятковська Л., визначено певну систему показників оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства. На думку автора доцільно погодитися з тим, що сучасна система показників оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності сформувалася на основі роботи Маслак О. та Квятковської Л. [3]. Розглянемо більш детально дану систему показників, в якій необхідно відзначити наступні показники:

норма прибутку – це коефіцієнт, який розраховується як відношення середньорічного прибутку від інновації до одноразового первісного капіталу, який витрачено для реалізації цієї інновації;

період окупності – це показник, який відображає термін повертання коштів через отриманий від інновацій прибуток. Чим він менший, тим ефективнішим вважається проект;

чистий приведений дохід – розраховується як теперішня вартість грошових потоків за весь період, зменшена на теперішню вартість інвестиційних витрат за цей самий період. За наявності кількох варіантів здійснення інноваційного проекту вибирають варіант з максимальним показником чистого приведенного доходу;

Розраховуються за формулою:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} - \sum_{i=1}^n \frac{I_t}{(1+d)^t}, \quad (1.1)$$

де d – ставка дисконтування;

CF_t – надходження грошових засобів (грошовий потік, кеш-флоу) на кінець періоду t ;

I – інвестиційні затрати в період t .

Індекс рентабельності PI (Profitability Index) розраховується як відношення теперішньої вартості прибутку за період інноваційного проекту до обсягів інвестицій у даний проект. Якщо показник індексу рентабельності більший одиниці, то чиста теперішня вартість інноваційного проекту позитивна. Крім того, показник індексу рентабельності буде більший, коли інвестиції будуть меншими;

Індекс рентабельності PI розраховується наступним чином:

$$PI = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} \div \sum_{i=1}^n \frac{I_t}{(1+d)^t}, \quad (1.2)$$

внутрішня норма дохідності IRR (Internal Rate of Return) – це норма дисконтування, за якої чиста теперішня вартість інновації дорівнює нулю, тобто дисконтовані грошові потоки інвестиційних витрат та прибутків стають однаковими.

Внутрішня норма дохідності IRR розраховується наступним чином:

$$IRR = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} - I_0 \quad (1.3)$$

Таким чином, кожен із цих підходів та показників має вагоме значення для оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Висновки. В результаті дослідження було визначено сутність фундаментальної категорії «ефективність», досліджено її зміст та підходи до визначення ефективності інновації. Сформовано визначення щодо категорії «ефективність інноваційної діяльності», яке визначається як досягнення поставлених цілей підприємства щодо максимально можливого результату від створення, запровадження та комерціалізації результатів інноваційної діяльності та/або наукових розробок, при раціоналізації наявних ресурсів підприємства.

В подальшому був визначений сучасний напрямок до оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства, який ґрунтується на основі комплексного підходу.

В результаті аналізу системи показників щодо оцінки ефективності інноваційної діяльності, автор дотримується думки, яка говорить про те,

що сучасна система показників оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності сформувалася на основі роботи Маслак О. та Квятковської Л.

Список використаної літератури:

1. Лисак В. Ю. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства: методичні підходи / В. Ю. Лисак, О. С. Олійник // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. Випуск 1 (06), С. 51–55.

2. Чорна М.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств: монографія / М.В. Чорна, С.В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, 2012. 210 с.

3. Маслак О.І. Система оцінки показників інноваційного потенціалу промислового підприємства [Електронний ресурс] / О.І. Маслак, Л.А. Квятковська // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=298>.

ЕТАПИ ТА ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 330.341.1

Романцов А.Г.

Студент 1 року магістратури
гр.8.03.073.020.20.1
факультету МіМ
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Дана стаття спрямована на узагальнення поняття «інноваційна діяльність», принципів та основних етапи реалізації інноваційної діяльності, окреслення проблем та перспектив здійснення інноваційної діяльності підприємствами. В результаті планується запропонувати алгоритм оптимального процесу реалізації інноваційних заходів.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційна політика, зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства, конкурентоспроможність, етапи, принципи.

Аннотация. Данная статья направлена на обобщение понятия «инновационная деятельность», принципов и основных этапа реализации инновационной деятельности, определение проблем и перспектив осуществления инновационной деятельности предприятиями. В результате планируется предложить алгоритм оптимального процесса реализации инновационных мероприятий.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационное развитие, инновационная политика, внешняя и внутренняя среда предприятия, конкурентоспособность, этапы, принципы.

Abstract. This article is aimed at generalizing the concept of "innovation", the principles and main stages of innovation, outlining the problems and prospects of innovation by enterprises. As a result, it is planned to propose an algorithm for the optimal process of implementing innovative measures.

Keywords: innovative activity, innovative development, innovation policy, external and internal environment of the enterprise, competitiveness, stages, principles.

Постановка проблеми. Важливість інноваційної діяльності зумовлена тим, що постійний розвиток науки і техніки зумовлює швидке «старіння» методів, техніки та технології виробництва, продукції та заходів, які потребують повсякчасного удосконалення. Ринкові умови господарювання, з урахуванням швидких змін, створюють для багатьох підприємств конкурентне середовище, що спонукає їх до формування конкурентних переваг. Конкурентні переваги можуть створюються як у сфері виробництва товарів, так і у сфері їх просування на ринок. Зазвичай, вони створюються на базі інноваційної діяльності, що вважається основою успішного функціонування підприємства на ринку. Але для досягнення успіху в інноваційній діяльності підприємству необхідно чітко визначити та врахувати її принципи, алгоритм поступової, поетапної реалізації інноваційних заходів та бачити перспективи розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інноваційної діяльності присвячено багато праць науковців, серед яких необхідно виділити таких як: Ілляшенко С., Волков О., Бажал Ю., Лапко О., Фатхудінов Р., Казанцев А., Морозов Ю., Мединський В., Санто Б., Шумпетера Й. та інших.

У роботах цих авторів розкрито значення інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств, розроблено різні підходи, класифікаційні ознаки до інновацій та методики оцінювання ефективності інноваційної діяльності, обґрунтовано необхідність інноваційної діяльності та інше. Однак окремі елементи організації інновацій потребують подальших досліджень. Насамперед це стосується поетапного управління інноваціями на підприємствах в умовах конкуренції та врахування принципів інноваційної діяльності у ринковому середовищі, яке характеризується постійними змінами.

Метою статті є визначення принципів інноваційної діяльності та алгоритму оптимального процесу реалізації інноваційної діяльності та відповідних інноваційних заходів. Для її досягнення необхідно виконати низку завдань:

визначити зв'язок між конкурентоспроможністю підприємства та інноваційної діяльності;

сформулювати принципи інноваційної діяльності;

запропонувати алгоритм процесу поетапної реалізації інноваційної

діяльності та інноваційних заходів.

Виконання поставлених завдань допоможе нам знайти оптимальні шляхи удосконалення інноваційної діяльності підприємств та сформулювати перспективи її розвитку.

Виклад основного матеріалу. В Законі України «Про інноваційну діяльність» інновації трактуються як новостворені (засновані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукти або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного та іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. [1]

Ілляшенко С. трактує інноваційну діяльність як процес створення, впровадження і поширення інновацій. [2]

Лапко О. під поняттям інноваційна діяльність розуміє діяльність з доведення науково-технічних винаходів, розробок до результату, придатного до практичного використання. [3]

Потреби ринку, внутрішні потреби підприємства спонукають до розроблення та впровадження нових видів продукції, технологій, методів, організації та інше для покращення роботи підприємства та отримання вигод від діяльності. Необхідно відмітити те, що чим вищий рівень застосування інновацій на підприємстві, тим вищий рівень його конкурентоспроможності на ринку. Рівень конкурентоспроможності підприємства залежить від багатьох чинників, основним із яких є раціональне використання наявних ресурсів підприємства, які в сукупності становлять потенціал підприємства.

Інноваційна діяльність на підприємстві характеризується певними принципами. Різні вчені по-різному оцінюють принципи, на яких базується інноваційна діяльність, залежно від бачення проблеми та напряму досліджень.

На думку Ілляшенко С., інноваційна діяльність підприємства повинна здійснюватися за такими принципами [2]:

адаптивності – прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності суб'єкта господарювання і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем);

динамічності – динамічне приведення у відповідність цілей і

спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства (зокрема його власників, менеджерів, фахівців, працівників);

самоорганізації – самостійне забезпечення умов функціонування, тобто самопідтримка обміну ресурсами (інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

саморегуляції – коригування системи управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування;

саморозвитку – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства (відповідно до його місії й ухваленої мотивації діяльності).

Цей перелік принципів на підприємстві є оптимальним та не суперечить ринковим умовам господарювання.

Інноваційну діяльність необхідно здійснювати у кілька етапів, оскільки це дозволять підприємству досягнути бажаного результату з мінімальними витратами та втратами.

Розглянемо етапи, які пройдётиме підприємство в таблиці 1.

Таблиця 1

Алгоритм здійснення інноваційної діяльності підприємства

Етап	Необхідні дії
1	2
Планування інноваційної діяльності	визначення мети та завдань інноваційної діяльності на основі поточних та перспективних планів розвитку підприємства, маркетингових та фінансових стратегій; аналіз зовнішнього, внутрішнього середовища підприємства; аналіз ринку, аналіз можливостей і загроз, аналіз ризиків; вибір оптимальної альтернативи; конкретизація інноваційної програми, планування технічних, економічних та фінансових напрямів роботи.

Закінчення табл. 1

1	2
Організація інноваційної діяльності	вибір інструментів реалізації інноваційної діяльності, визначення джерел фінансування та їх структури, узгодження термінів.
Керівництво інноваційною діяльністю	добір кадрів, розподіл функціональних обов'язків; встановлення поетапних завдань; розподіл фінансів.
Мотивація інноваційної діяльності	використання стимулів для оптимізації процесу здійснення інновацій.
Контроль інноваційної діяльності	зіставлення здобутих результатів із запланованими (контроль фінансів, технічно-якісних характеристик тощо).
Оцінювання ефективності та планування перспектив інноваційної діяльності	

При проходженні кожного з етапів, підприємство повинно враховувати особливості реалізації інноваційної діяльності, щоб максимально покращити цей процес та досягти поставленої мети.

Висновки. Інноваційна діяльність в умовах високої конкуренції має важливе значення, адже вона сприяє розвитку підприємства, підвищенню ефективності його ресурсного потенціалу, забезпеченню стабільності функціонування на ринку та відповідності його роботи до вимоги ринку.

Для ефективної інноваційної діяльності необхідно дотримуватися принципів, які є оптимальними для підприємства і не суперечать діяльності в ринкових умовах.

Для того, щоб підприємству досягти поставленої мети або бажаного результату, доцільно здійснювати інноваційну діяльність за запропонованим алгоритмом.

Список використаної літератури:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств: монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. Суми: Університетська книга, 2010. 281 с
3. Римар М. В. Етапи та принципи здійснення інноваційної

діяльності підприємства / М.В. Римар, Н.В. Ликун // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Проблеми економіки та управління.– 2012. – № 725. – С. 360-365

4. Квасницька Р. С. Особливості інноваційної діяльності підприємств у сучасних умовах / Р.С. Квасницька, Н.С. Ардашкіна // Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту. – 2009. – № 6. – С. 249.

5. Кобелєв В. М., Василюк К. О. Інноваційна діяльність діяльність промислового підприємства / В. М. Кобелєв, К.О. Василюк // Вісник НТУ «ХПІ». – 2018. – № 47(1323). – С. 67–72.

Додаток Б. Організаційна структура

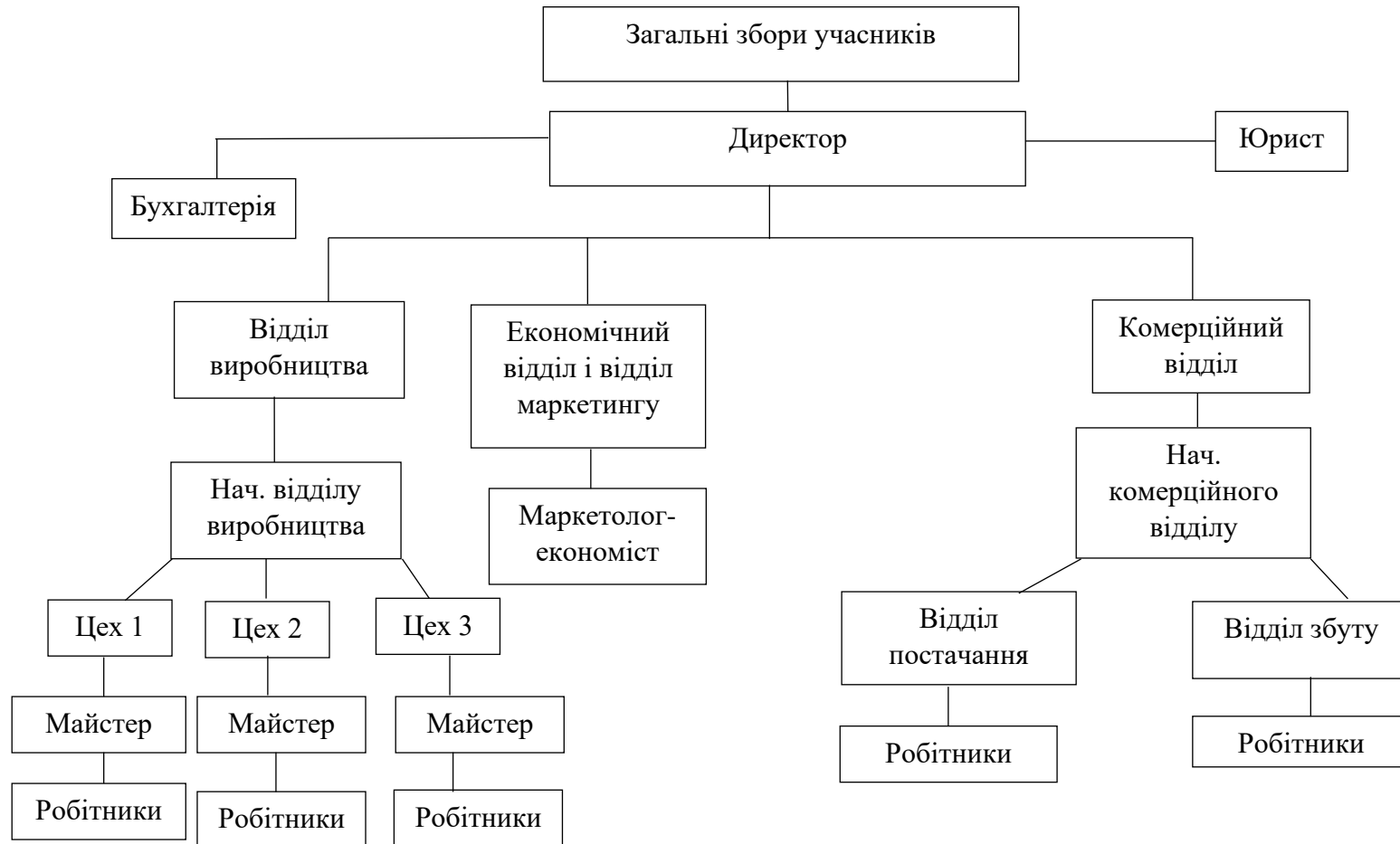

Рис. Б1. Організаційна структура підприємства ТОВ «ВК Гермес Буд»

Додаток В. Фінансова звітність

1. Баланс на 31 12 2020 р.

Форма № 1-мс

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби:	1010	7,8	10,6
первісна вартість	1011	10,3	15,7
знос	1012	(2,5)	5,1
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	7,8	10,6
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	253,3	102
Поточна дебіторська заборгованість	1155	610,9	1686
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Інші оборотні активи	1190	131,6	462
Усього за розділом II	1195	995,8	2250
Баланс	1300	1003,6	2260,6
Пасив			
	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10	34,8
Неоплачений капітал	1425		
Усього за розділом I	1495	10	34,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
	1595	10	34,8
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	640,6	941
розрахунками з бюджетом	1620	101,9	15,7
розрахунками зі страхування	1625	5,4	21
розрахунками з оплати праці	1630		3
Інші поточні зобов'язання	1690	245,7	1245,1
Усього за розділом III	1695	993,6	2225,8
Баланс	1900	1003,6	2260,6

2. Звіт про фінансові результати

за 2020 р.

Форма № 2-мс

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2149,3	415,3
Інші доходи	2160		
Разом доходи (2000 + 2160)	2280	2149,3	415,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1909,4)	(328,2)
Інші витрати	2165	(213,1)	(84,4)
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	2122,5	412,6
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	26,8	2,7
Податок на прибуток	2300	(4,8)	(0,5)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310		
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	22	2,2

Додаток Д. Результати розрахунків

магистр расчёты1 - Excel

Файл Главная Вставка Разметка страницы Формулы Данные Рецензирование Вид Что вы хотите сделать?

Вставить Шрифт Выравнивание Число Стили Ячейки

К38

	A	B	C	D	E	F	G	H
1					Вертикальний аналіз		Горизонтальний аналіз	
2	Актив	Код рядка	31.12.2019	31.12.2020	На початок, %	На кінець, %	Абсолютні значення, грн	Відсоткові значення, %
3	1	2	3	4				
4	Баланс		1003,6	2260,6				
5	I. Необоротні активи							
6	Основні засоби	1010	7,8	10,6	0,0078	0,0047	2,8	35,90
7	первісна вартість	1011	10,3	15,7	0,0103	0,0069	5,4	52,43
8	знос	1012	2,5	5,1	0,0025	0,0023	2,6	104,00
9	Інші необоротні активи	1090						
10	Усього за розділом I	1095	7,8	10,6	0,0078	0,0047	2,8	35,90
11	II. Оборотні активи							
12	Заласи	1100	253,3	102	0,2524	0,0451	-151,3	-59,73
13	Поточна дебіторська заборгованість	1155	610,9	1686	0,6087	0,7458	1075,1	175,99
14	Гроші та їх еквіваленти	1165						
15	Інші оборотні активи	1190	131,6	462	0,1311	0,2044	330,4	251,06
16	Усього за розділом II	1195	995,8	2250	0,9922	0,9953	1254,2	125,95
17	Баланс	1300	1003,6	2260,6			1257	125,25
18	Пасив	Код рядка	1003,6	2260,6				0,00
19	1	2	3	4				
20	Баланс		1003,6	2260,6				0,00
21	I. Власний капітал							
22	Капітал	1400						
23	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10	34,8	0,0100	0,0154	24,8	248,00
24	Неоплачений капітал	1425						
25	Усього за розділом I	1495	10	34,8	0,0100	0,0154	24,8	248,00
26	II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595						
27	III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
28	Короткострокові кредити банків	1600						
29	Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	640,6	941	0,6383	0,4163	300,4	46,89
30	розрахунками з бюджетом	1620	101,9	15,7	0,1015	0,0069	-86,2	-84,59
31	розрахунками зі страхування	1625	5,4	21	0,0054	0,0093	15,6	288,89
32	розрахунками з оплати праці	1630		3		0,0013	3	
33	Інші поточні зобов'язання	1690	245,7	1245,1	0,2448	0,5508	999,4	406,76
34	Усього за розділом III	1695	993,6	2225,8	0,9900	0,9846	1232,2	124,01
35	Баланс	1900	1003,6	2260,6			1257	125,25

Рис. Д2.1. Вертикальний та горизонтальний аналіз

магистр расчеты1 - Excel

Файл Главная Вставка Разметка страницы Формулы Данные Рецензирование Вид Что вы хотите сделать?

Вставить Шрифт Выравнивание Число

Общий

Условное форматирование Форматировать как таблицу стилей Вставить Удалить Формат Сортировка и фильтр Найти и выделить

Буфер обмена Шрифт Выравнивание Число

V17

№	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z		
1	Показник	Эксперты										Оцінка	Показник	Сумарний ранг	Δ	Δ^2							Середній ранг			15		
2		1	2	3	4	5	6	7	8	9	#															Кількість експертів	10	
3		k_1 (параметр)																									Кількість можливих варіантів оцінки	2
4	Нове обладнання	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1		Нове обладнання	19	4	16						Коефіцієнта конкордації					
5	Стандартизовані екологічні програми	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1		Стандартизовані екологічні програми	19	4	16					k_1	k_2	k_3				
6	Сайт	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0		Сайт	13	-2	4					0,82	0,64	0,68				
7	Інвестиційні надходження	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1		Інвестиційні надходження	16	1	1											
8	Підприємці чи посада	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0		Підприємці чи посада	13	-2	4											
9		k_2 (параметр)																										
10	Нове обладнання	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1		Нове обладнання	18	3	9											
11	Стандартизовані екологічні програми	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1		Стандартизовані екологічні програми	17	2	4											
12	Сайт	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0		Сайт	12	-3	9											
13	Інвестиційні надходження	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1		Інвестиційні надходження	18	3	9											
14	Підприємці чи посада	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0		Підприємці чи посада	14	-1	1											
15		k_3 (параметр)																										
16	Нове обладнання	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0		Нове обладнання	12	-3	9											
17	Стандартизовані екологічні програми	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0		Стандартизовані екологічні програми	14	-1	1											
18	Сайт	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1		Сайт	17	2	4											
19	Інвестиційні надходження	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1		Інвестиційні надходження	19	4	16											
20	Підприємці чи посада	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1		Підприємці чи посада	17	2	4											
21		k_4 (параметр)																										
22		k_5 (параметр)																										
23		k_6 (параметр)																										
24		k_7 (параметр)																										
25		k_8 (параметр)																										
26		k_9 (параметр)																										
27		k_{10} (параметр)																										
28		k_{11} (параметр)																										
29		k_{12} (параметр)																										
30		k_{13} (параметр)																										
31		k_{14} (параметр)																										
32		k_{15} (параметр)																										
33		k_{16} (параметр)																										
34		k_{17} (параметр)																										
35		k_{18} (параметр)																										
36		k_{19} (параметр)																										
37		k_{20} (параметр)																										
29	Показник	Коефіцієнт значимості	Оцінка k_1	Оцінка k_2				Оцінка k_3	Значення показника, k_1	Значення показника, k_2	Значення показника, k_3																	
30	Нове обладнання	0,3	1	1				0	0,3	0,3	0																	
31	Стандартизовані екологічні програми	0,1	1	0				0	0,1	0	0																	
32	Сайт	0,2	0	1				1	0	0,2	0,2																	
33	Інвестиційні надходження	0,2	1	1				1	0,2	0,2	0,2																	
34	Підприємці чи посада	0,2	0	0				1	0	0	0,2																	
35	Разом	1						0,6	0,6	0,7	0,6																	

Лист1 Лист2 Лист3 Лист4 Лист5 Лист6

Готово

Рис. Д3.1. Розрахунок коефіцієнту конкордації

магистр расчёты1 - Excel

Файл Главная Вставка Разметка страницы Формулы Данные Рецензирование Вид Что вы хотите сделать?

Calibri 11 Шрифт Выравнивание Число

Общий Условное форматирование Форматировать как таблицу Стиль ячеек Вставить Удалить Формат Сортировка и фильтр Найти и выделить Редактирование

Буфер обмена

О4

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	1 варіант									
2	Роки	2021	2022	2023	2024	2025	2026			
3	Періоди	0	1	2	3	4	5	Ставка дисконтування		
4	Початкові інвестиції	500000						1,12		
5	Грошовий потік		91370	134875	154150	186753	241285	Σ	808433	
6	Дисконтований грошовий потік (PV)		81580,36	107521,52	109720,93	118684,9077	136911,59	Σ	554419,30	
7	NPV	54419,30								
8	Окупність	54419,30	0,4							
9		4,8								
10										
11										
12	2 варіант									
13	Роки	2021	2022	2023	2024	2025	2026			
14	Періоди	0	1	2	3	4	5			
15	Початкові інвестиції	500000,00								
16	Грошовий потік		65322	107482	125684	167584	190327	Σ	656399	
17	Дисконтований грошовий потік (PV)		58323,21	85683,99	89459,39	106502,66	107996,65	Σ	447965,91	
18	NPV	-52034,09	NPV < 0, немає сенсу розглядати							
19										
20										
21	3 варіант									
22	Роки	2021	2022	2023	2024	2025	2026			
23	Періоди	0	1	2	3	4	5			
24	Початкові інвестиції	500000								
25	Грошовий потік		41530	52325	75485	93560	142370	Σ	405270	
26	Дисконтований грошовий потік (PV)		37080,36	41713,17	53728,73	59459,07	80784,56	Σ	272765,89	
27	NPV	-227234,11	NPV < 0, немає сенсу розглядати							
28										
29										
30										
31										
32										
33										
34										
35										
36										
37										
38										
39										
40										

Лист1 Лист2 Лист3 Лист4 Лист5 Лист6

Готово

Рис.Д3.2. Розрахунок NPV